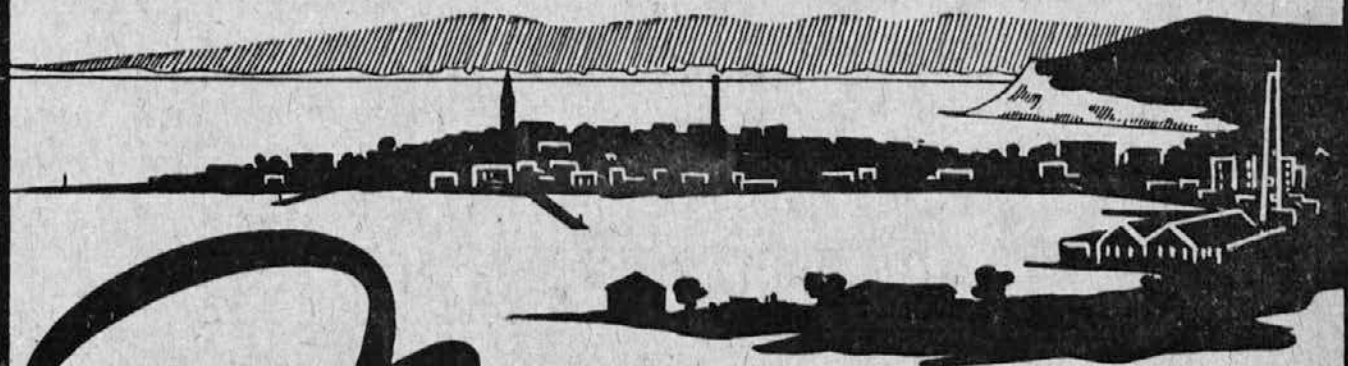

INTERNA IZDAJA

Naš glas

LETNIK III

ŠT. 1

GLASILO KOLEKTIVA DELAMARIS IZOLA

VSEBINA

Ob desetletnici samoupravljanja	1
Čestitka SZDL in sindikata	2
A. Hudales: Iz zgodovine o upravljanju naših tovarn	3
A. Brezavšček: S sej upravnega odbora	4
A. Brezavšček: Delavski svet je sklenil	7
A. Brezavšček: ObLO je zasedal	8
A. Stres: Pred občnim zborom sindikalne podružnice	11
M. Logar: Nov korak v gospodarjenju	12
A. Brezavšček: Oddih v Bojancih	13
V. Može: Naše ladje	14
T. Pavletič: Leto 1960 je za nami	15
A. B.: Naše delo v številkah	16
M. Banovac: Novi zakon o patentih	17
V. Poropat: Izobraževanje kadrov v lanskem letu	19
A. Hudales: O mehanizaciji proizvodnje okroglih doz	19
M. ing. Cotič: O koroziji	20
G. ing. Cotič: Stanovanjska zadruga	22
M. Banovac: Komu in kako bodo dodeljena stanovanja kombinata	22
V. Poropat: Organizirali smo tečaj prve pomoči	24
A. Makarovič: Iz zgodovine bolhač	24
Štor: Lov na polhe	27
M. Banovac: Vprašanja in odgovori	30
M. Štrancar: Kaj mi ugaja in kaj ne v našem glasilu	31
Personalne vesti	32
A. B.: Nagradna križanka	.

»NAŠ GLAS« izdaja kolektiv kombinata konzervne industrije »Delamaris«, Izola —
 List urejuje uredniški odbor: Viktor Sinkovec, Ado Makarovič, Alojz Hudales, Avgust
 Brezavšček, Zvonko Grahek, Miro Banovac, Cvetka Koren, Vili Može, Ivo Haj-
 šek — Odgovorni urednik: Avgust Brezavšček, Izola, Brkinska ulica šte. 10 —
 Tiska tiskarna Časopisno-založniškega podjetja »Primorski tisk« v Kopru

11434

OB 10-LETNICI DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA

11434

„Naš glas“

Po 396/61

GLASILO KOLEKTIVA DELAMARIS IZOLA

LETNIK III

18. MAREC 1961

STEV. I

Ob desetletnici samoupravljanja

Razdobje od leta 1951, ko je bil sprejet zakon o delavskem samoupravljanju, pa do danes je razdobje nadaljnega uveljavljanja interesov delavstva Jugoslavije; to je obdobje, v katerem je naš delovni človek izpričal svojo visoko politično zrelost in ustvarjalno sposobnost.

Ob tem velikem prazniku, jubileju našega samoupravljanja, nam misli pohitijo nazaj v čase, ko so bili storjeni prvi koraki v tej smeri. Bilo je obdobje hudih gospodarskih blokad in zaviranja našega gospodarstva; to je bil čas, ko so na nas bruhalo težke klevete; samo zato, ker smo ostali zvesti načelom naše revolucije, naukom Marxa in Engelsa ter interesom delovnega človeka. V takih okoliščinah smo uresničili napoved Lenina »tovarne delavcem«.

Čeprav so bili delavski sveti v prvem obdobju svojega obstoja predvsem pomemben politično-mobilizacijski faktor, so po uvedbi novega gospodarskega sistema po letu 1955, zlasti pa še v obdobju družbenega plana 1957-1961, tudi važen ekonomski činitelj. Gospodarski uspehi prav v tem času najzgovorneje kažejo, da so novi proizvodni odnosi neposrednega proizvajalca in upravljavca do družbenih proizvajalnih sredstev ostali najmočnejša gibalna sila družbenega in gospodarskega razvoja. Delavski sveti so postali avtorji gospodarskih ukrepov.

Delavski sveti, ki so iz leta v leto razpolagali z vse večjimi materialnimi sredstvi, so s tem jemali nase tudi odgovornost za gospodarjenje s temi sredstvi; razvila se je borba za sprostitev notranjih rezerv in za gospodarnejše poslovanje.

Drugi važen element v razvoju delavskega samoupravljanja je idejni boj z ostanki preteklosti, boj proti mezdni miselnosti, birokratizmu in uravnilovstvu. Danes so vidni uspehi v razvijanju in poglobljanju notranjih odnosov, v razdeljevanju osebnih dohodkov, izobraževanju delavstva, v formiranju odnosov med podjetjem in komuno in sploh v gledanju našega upravljavca na družbo. Novi proizvodni odnosi so dobili pravo moč šele v okrepjenih osnovi samoupravljanja. Zato so bili tudi vsi naporii usmerjeni v odpravo administrativnih odnosov, tako v okviru podjetja kot v odnosih med podjetjem in družbeno skupnostjo. Administrativni odnosi so se najdlje ohranili na področju nagrajevanja oziroma razdeljevanja osebnih dohodkov. Prav zaradi spremenjenih odnosov, ki so nastali s sprostivijo in decentralizacijo v samoupravljanju, je bilo mogoče v zadnjih letih razviti sistem nagrajevanja in ga približati stvarni produktivnosti dela v vsaki gospodarski organizaciji.

Vrednost in pomembnost nagrajevanja po delu pa ni le v individualni perspektivi proizvajalca, ampak vsebuje bogate elemente nadaljnega razvijanja samoupravljanja. Materialni interes je sicer delavca spodbudil, da je povečal proizvodnjo na svojem delovnem mestu, hkrati pa je razširil njegov interes za uspeh celotnega podjetja in stimuliral interes za dobro gospodarjenje.

Pod vplivom nagrajevanja po uspehu se spreminja tudi odnos do izobraževanja. Zlomljen je odpor proti delovni inteligenci, ki je zaviral polet strokovnjakov in njihovo ustvarjalnost, prevladalo je zdravo načelo usposabljanja kadre za čimbolj uspešno izvajanje proizvodnih nalog, za boljšanje proizvodnega procesa; za nami je zastarel način, ki je dajal formalne kvalifikacije.

V teh desetih letih se je samoupravljanje tako razvilo, da mu sedanji okviri postajajo pretesni in narekujejo spremembe tudi nekaterih predpisov. V delavskem samo-

upravljanju prehajamo v novo kvaliteto smer razvoja, tako v podjetjih samih kakor v odnosih proizvajalcev do komunice.

Nadaljnja demokratizacija delavskega samoupravljanja narekuje formiranje samoupravnih organov po obratih in ekonomskih enotah. Ker smo že dali ekonomskim enotam materialna sredstva, s katerimi razpolagajo, je nujno, da formirajo tudi organe, ki bodo vodili dejavnost v teh posameznih enotah.

Razvoj delavskega samoupravljanja v Kombinatnu je dosegel danes stopnjo, ki že narekuje te kvalitete spremembe in decentralizacijo samoupravljanja ter v tej dejavnosti angažiranje čimširših množic. Naše politične organizacije imajo danes nalogo, da skladno s politično-gospodarskim položajem podjetja pripravijo vse potrebno, da bodo tudi novi samoupravni organi po ekonomskih enotah dobili svojo vsebino dela in s tem pripomogli ter doprinesli svoj delež k razvoju podjetja.

Delavskemu svetu Kombinata »Delamaris«, Izola

Vsem članom delovnega kolektiva, članom delavskega sveta, upravnega odbora, upravi kombinata, osnovnim organizacijam Zveze komunistov, sindikalni podružnici in mladinski organizaciji vašega kombinata iskreno čestitamo k praznovanju prve desetletnice delavskega samoupravljanja.

Čeprav je desetletje kratka doba, je prav uvedba delavskega samoupravljanja v naše gospodarstvo pripomogla k tako hitremu gospodarskemu razvoju naše socialistične domovine. Tako kot v vsej jugoslovanski skupnosti je tudi v vašem kombinatu delavsko samoupravljanje plod vsako leto večjih uspehov in gospodarskega vzpona. Vzporedno z utrjevanjem delavskega samoupravljanja je v vašem kombinatu rastla tudi zavest proizvajalcev in prihajala do izraza v vedno višji proizvodnji, hkrati pa so se v kolektivu utrjevali medsebojni socialistični odnosi in odnosi do komunice.

Ob vstopu v drugo desetletje delavskega samoupravljanja in ob pričetku izvajanja novega perspektivnega plana razvoja našega gospodarstva ter v dobi pospešene krepitve komunalne samouprave nalaga družba delavskemu samoupravljanju še večjo odgovornost ter vlogo v poglobljanju in decentralizaciji delavskega samoupravljanja.

Globoko smo prepričani, da bo delavsko samoupravljanje v vašem kombinatu ob podpori vsega delovnega kolektiva in družbeno-političnih organizacij podjetja tudi v bodoče premagovalo vse ovire in doseglo načrtane uspehe. Zato v vsem nadaljnjem delu želimo mnogo plodnih uspehov.

Za občinski sindikalni svet:
predsednik
Tihomil Javoršek

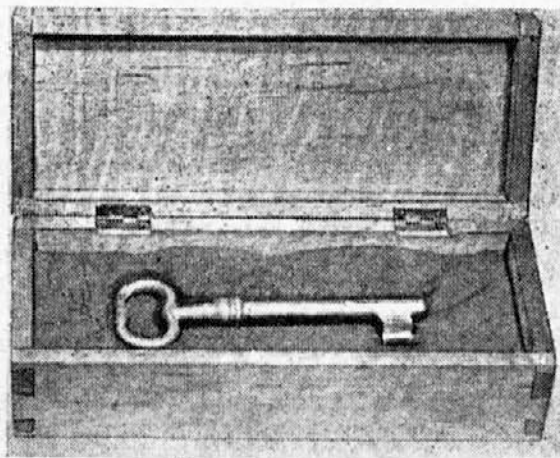
Za občinski ljudski odbor:
predsednik
Srečko Vičič

Za Občinski odbor SZDL:
predsednik
Jože Cesar

Za Občinski komite ZKS:
sekretar
Jože Buh-Borut

Nikolaj Chicco,
prvi predsednik delavskega
sveta v Ex-Ampelei

Ključ glavnih vrat v tovarno Arrigoni, ki ga je
tedanji direktor tovariš Stolfa izročil prvemu
predsedniku delavskega sveta tovarišu Ulcigralu

Alojz Hudales:

Iz zgodovine o upravljanju naših konzervnih tovarn

Z osvoboditvijo tako imenovane Julijske krajine in Istre je padla pod upravo naše ljudske oblasti tudi konzervna industrija, ki je imela precejšnje število svojih tovarn na zgoraj omenjenem teritoriju. To industrijo so tvorila različna podjetja, med katerimi sta bili največji podjetji »S. A. P. A. G. ARRIGONI & CO.« in »AMPELEA CONSERVIFICI S. A.«. Obe sta imeli svoji generalni direkciji v Trstu. Razen teh podjetij so obstajala še naslednja podjetja konzervne industrije: »Angelo Parodi«, »De Langlade« in »Mazolla« s sedeži svojih upravnih centrov v Italiji, podjetje »Quarnero« s sedežem direkcije na Reki, kasneje na kraju samem tovarne v Ičićih pri Opatiji. Poleg teh podjetij je bilo podjetje »Enzo Novak« v Umagu, kjer je bilo tudi njegovo upravno vodstvo.

Vso konzervno industrijo so torej v Slovenskem Primorju in Hrvaški Istri (bivši con B) tvorila naslednja podjetja:

»Ampelea Conservifici S. A.« s tovarnami v Izoli, Rovinju in Cresu,

»S. A. P. A. G. Arrigoni & CO.« s tovarnami v Izoli, Umagu, Fazani, Malem Lošinju, Unijah na otoku Unije,

»Iginio Mazolla« s tovarnami v Ližnjanu in Susku na otoku Susak,

»Angelo Parodi« s tovarno v Banjolah,

»Quarnero« s tovarno v Ičićih,

»Enzo Novak« s tovarno v Umagu,

»De Langlade« s tovarno v Kopru,

»S. A. F. I. C. A.« s tovarno v Rovinju.

Glavna proizvodna dejavnost vseh tovarn je bila predelava rib v ribje konzerve. Izjemo sta tvorili tovarni v Izoli, ki sta razen omenjenega izdelovali še druge vrste prehrambenih proizvodov, kot n. pr. paradižnikov koncentrat, marmelado, kocke za juho, razne kondimente, antipasto, ribjo moko in tehnično ribje olje. Ti dve podjetji sta imeli tudi organizirano ribiško ladjevo s pripadajočima ladjedelnicama. Obe podjetji sta imeli 52 plovnih enot.

Podjetje »Enzo Novak« v Umagu se je ukvarjalo s predelavo školjk, zlasti losturjev (Pinna Nobilis) v gumbe in drugo galanterijsko blago. Ostale školjke pa je predelovalo v konzerve.

Tovarni podjetji »Ampelea« in »Arrigoni« v Izoli sta imeli centralni tehnični vodstvi za vse tovarne na vzhodni obali Jadranskega morja ter sta po svoji zmogljivosti predstavljali 35 % celotne produkcije vseh tovarn.

Po postavitvi demarkacijske črte med cono A in cono B se je morala tudi oblika oziroma način upravljanja tovarn v Izoli spremeniti oziroma urediti. Delegata, ki ju je postavila ljudska oblast, sta imela nalogo, da v obeh tovarnah poleg že obstoječih tehničnih

vodstev uvedeta tudi upravno in finančno poslovanje.

Ker sta bili problematiki obeh tovarn precej podobni in z namenom, da bi njuna vprašanja reševali enotno ter da bi organizirali čim večjo koordinacijo, je tajništvo poverjenišva PNOO za Slovensko Primorje leta 1945 razrešilo oba delegata za posamezni tovarni in imenovalo delegatski svet.

Kakor se je pokazala potreba po koordiniranem poslovanju med obema tovarnami v Izoli, tako je nastal isti problem tudi med vsemi tovarnami bivše cone B, to je na ozemlju Slovenskega Primorja in Hrvaške Istre. To je torej privedlo do osnovanja »Poslovne središnice za tvornice konzerviranih riba na področju poverjenišva PNOO za Slovensko Primorje i oblasnog NOO za Istru«, ki se je nekoliko kasneje, januarja 1946. leta, preimenovalo v »Centrala industrije konzerv« s sedežem v Izoli. »Centrala industrije konzerv« je imela tudi operativno vlogo vodstva, da je mogla ukreniti vse za vzdrževanje obratovanja tovarn v začetnem povojnem obdobju. V ta namen je odločala o razdelitvi surovin med tovarnami. Na ta način so preprečevali eventualno kopičenje oziroma pomanjkanje surovin v posameznih tovarnah. To je veljalo tudi za reprodukcijski material in drobno opremo, kajti vojne posledice in prejšnji način privatnega upravljanja so povzročile nesorazmerja, ki jih je za kolektivni način gospodarjenja bilo treba uravnati. Zato je razumljivo, da je Centrala industrije konzerv kot predvsem koordinacijski organ morala večkrat odločati o proizvodnji in izkoriščanju osnovnih sredstev.

Z uveljavljanjem Centrale industrije konzerv pa je pričela tudi odpadati vloga delegatov in delegatskega sveta. K temu so seveda pripomogli nenehni razvoj gospodarstva, organizacija in razvoj ljudske oblasti ter njeno utrjevanje na osvobojenih ozemljih. Zaradi tega so tudi delegatski svet za tovarno »Ampelea« in »Arrigoni« ukinili.

Junija leta 1946 je bila na Reki ustanovljena »Zemaljska uprava za pomorsku ribarsku industriju«, ki se je kmalu zatem preimenovala v »Direkcijo pomorsko-ribarske industrije«.

Nagel razvoj in utrjevanje ljudske oblasti je takrat tudi pri nas v Istri upravičeno kazal na decentralizacijo upravljanja v gospodarstvu. Zato se je »Centrala industrije konzerv« s sedežem v Izoli razdelila na njej ustrezni upravno-politični enoti, in sicer tako, da je Reka postala sedež »Centrale industrije konzerv« s specifičnimi nalogami, nanašajočimi se na vprašanja industrije na ozemlju NOO za Istro. Ekspozitura te »Centrale« pa

je imela svoj sedež v Izoli in je skrbela za reševanje problematike industrije na ozemlju Slovenskega Primorja.

Z izoblikovanjem finančnega in administrativnega poslovanja naših tovarn v pogojih tedanje dobe so le-te dobile direkcije kot svoje operativno-upravne organe. S tem je tudi Centrala industrije konzerv preživela svojo vlogo in so jo v drugi polovici leta 1947 likvidirali.

Da bi na področju tehnologije in smotr-

nega uporabljanja osnovnih sredstev dosegli čim smotrnejši učinek in bi preprečevali nekatere zaradi subjektivnih in objektivnih vzrokov nastale pomanjkljave, je bil za tem organiziran v Izoli tehnični inšpektorat, ki je deloval do leta 1949.

Z izvolitvijo organov delavskega samoupravljanja meseca marca 1951. leta pa je naša industrija dosegla stopnjo razvoja upravljanja gospodarskih organizacij v smislu naše družbene stvarnosti.

Avgust Brezavšček:

S sej upravnega odbora

Upravni odbor

Na 19. seji je upravni odbor obravnaval posebni pojav pri tunini, da meso tuna ženskega spola dobi v konzervi drugačno barvo kot meso samcev. Ker je pri tem blagu važna tudi barva in je tudi kvaliteta v zvezi z barvo mesa, se vsi proizvajalci ribjih konzerv zanimajo, kako bi rešili to vprašanje. Pri tem so razen nas zelo zainteresirane tudi Italija, Anglija, ZDA in Japonska. Zadevo okrog tunine in njene barve so reševali v Eksperimentalnem inštitutu v Parmi in Benetkah, v Švici pa v Bernu in Lausanni, kamor je naš UO tudi poslal inž. Bena Saksido.

Na tej seji je UO tudi določil dnevnice za Trst, in sicer za tovariša Marjana Kodarina, ki je tam prevzemal tunino, ter za službena potovanja tov. Lenčka in šoferja tov. Makovca.

Ob tej priložnosti je UO zamenjal nekaj članov inventurnih komisij.

Na 20. seji je UO najprej obravnaval Pravilnik o razdeljevanju stanovanj in pripravil predlog za DS.

Gasilskemu društvu Izola je UO določil kot darilo Kombinata 100 kosov raznih konzerv za srečolov na silvestrovanju.

Tovarišicama Mileni Slamič in Adiliji Loganiš je odobril po 10 dni izrednega dopusta za opravljanje izpita na večerni ekonomski šoli.

Glede novoletnih daril je določil, naj se našim odjemalcem in poslovnim prijateljem pošljejo samo koledarji in čestitke.

Učencem I. osemletke, nad katero imamo patronat, je UO odobril 40.000 din za nabavo orodja, ki ga potrebujejo v svojih krožkih; za 32 najboljših dijakov te šole pa smo priredili sprejem v naši menzi.

Odobreni so bili računi »Cvetja«, Portorož, za venec pokojnemu Gunjaču, kakor tudi račun podjetja »Žale«.

Na 21. seji je najprej glavni direktor tolmačil novi devizni sistem in razložil, kako bo ta vplival na naše poslovanje. Z novim sistemom se bodo vse surovine, ki jih uvažamo,

podražile za ca. 20 odstotkov, kar predstavlja za nas ca. 200 milijonov na leto. K temu je treba prišteti še 25 odstotkov uvozne zaščitne carine, ki bo tudi podražila uvožene surovine. Ti novi gospodarski koraki, ki so bili storjeni zaradi enotnega deviznega sistema in za stabilizacijo ter okrepitev dinarja, nam narekuje vrsto ukrepov in največjo štednjo. Vse ekonomske enote so dobile svoj predračun, v okviru katerega se lahko gibljejo njihovi stroški.

Po Tarifnem pravilniku plačujemo lastnikom osebnih avtomobilov, kadar jih uporabljajo v službene namene, po 24,50 din za prevoženi km, medtem ko nas stane 1 km vožnje z osebnim avtomobilom Kombinata 50—60 din. V bodoče bomo uporabljali privatna vozila, tri naše osebne avtomobile pa prodali.

V kotlarni IRIS je parni kotel premajhen in ne ustreza več potrebam, zato je treba nabaviti na to mesto nov, večji kotel; dosedanji naj se proda.

Iz sklada skupne porabe bomo nakazali Otroškemu vrtcu prispevek 120.000 din.

Ko je UO odobril račun za krsto pokojnega Jožeta Gorjupa, je stekla beseda tudi o tem, komu in kako naj v takih primerih pomagamo. Ali samo socialno šibkim, ali vsakemu članu kolektiva. Po razpravi, ki jo je sprožilo to vprašanje, je UO sprejel sklep, da se za pogrebne stroške člana našega kolektiva prizna družini enkratni znesek 20.000 din. Splošni sektor pa je pooblaščen, da v takih primerih naroči venec po dnevnih cenah in osmrtnico v časniku, kar lahko stane do 15.000 din. To velja tudi za naše upokojence.

Že v lanskem letu smo ustavili vsa popravila stanovanj naših članov kolektiva. Na tej seji pa je UO izjemoma dovolil, da se tov. Jožetu Škrliču, ki je pri nesreči izgubil nogo, uredi soba v pritličju, ker bi težko hodil po stopnicah.

Komercialni direktor tov. Lesjak je seznanil UO, da v Turčiji pričakujejo dober lov torikov. Ker se je cena tunini dokaj zvišala, postaja torik za nas interesantnejša surovina,

kot je bil doslej. Ker pa je cena odvisna od lova, bi bilo škoda vezati se s pogodbo na fiksno ceno, ki bi lahko predstavljala preplačilo, ako bo lov bogat. Nujno pa je, da takoj stopimo v stik s turškimi izvozniki in si zagotovimo potrebne količine po zmernih cenah. Tov. Rajko Makovec je bil določen, da odpotuje v Turčijo in vse to uredi.

Odredu Jadranskih stražarjev Izola, ki je šel na smučarski tečaj v Bohinj, je UO odobril 50 kosov konzerv.

Na 22. seji se je UO najdalje zadržal pri naši menzi. Ugotovljeno je namreč, da kuhanje večerje in kosila povzroča visoke režijske stroške. Z ukinitvijo teh dveh obrokov bi menza prihranila letno 2 milijona. Kosilo, ki ga menza pripravi, stane dejansko 200 din, zaračunavali pa so ga le po 100 din. Za kuhanje kosila in večerje je treba imeti tudi mnogo več osebja, ki pa ni rentabilno izkoriščeno, saj je na kosilu le 70 abonentov, na večerji pa 20. Med abonenti prevladujejo uslužbenci. Kaže torej, da vsi tisti, ki se ne hranijo v menzi, prispevajo k tem kosilom in večerjam svoj delež. Člani UO so ugotovili, da je družbena prehrana problem ne samo v Kombinat, ampak v Izoli sploh. Ako uvedemo ekonomske cene, to je: da bi abonent plačal vse, kolikor njegova hrana, postrežba in ostali stroški stanejo, bi bila cena dokaj visoka, zlasti še, ker je gost v gostišču zahtevnejši kot je doma v privatnem gospodinjstvu. Vsako dotiranje podjetja takemu gostišču, ki se mu z dotacijo zniža cena, zakriva dejanske stroške, dotacija gre pa iz plačilnega sklada. To se pravi, da bi tisti, ki zaradi številne družine ne more abonirati vsek svojih družinskih članov v menzi, prispeval onemu, ki je sam, ali pa je tudi drugače na boljšem. V izolski menzi stane kosilo 160 din, kar pa ni ekonomska cena. Menza torej ne krije vseh stroškov, ampak gre v deficit iz meseca v mesec. Po razpravi je bil sprejet sklep, naj splošni sektor do prihodnje seje pripravi predračun za našo delavsko restavracijo in pri tem upošteva načela današnje razprave.

Motorno kolo znamke »Puch«, ki ga več ne potrebujemo, naj se proda.

Po jugoslovansko-italijanskem trgovinskem sporazumu nam je bil določen kontingent 1000 ton ribjih konzerv za izvoz v Italijo. Te količine smo že izvozili, ker pa ta kontingent lahko tudi prekoračimo, je treba izvedeti, kakšne so možnosti za to na italijanski strani. Tov. Lesjak naj odpotuje v Italijo in ugotovi, ali so dani pogoji za plasiranje naših proizvodov izven omenjenega kontingenta.

Tov. Štefanu Homanu, ki bo vodil oddelek konzervirane zelenjave, je UO zagotovil stanovanje v novem bloku SB III iz fonda, s katerim razpolaga uprava.

Za sklepanje pogodb za prodajo naših izdelkov v I. četrtletju je tov. Boris Grebenc

odpotoval v Romunijo, Češko in Zahodno Nemčijo.

Na 23. seji je UO najprej obravnaval pripombe k Pravilniku o razdeljevanju stanovanj in sprejel tele spremembe: vstavi se nov člen, s katerim naj se ugotovi, da bodo uresničeni vsi sklepi, ki sta jih UO ali DS sprejela pred tem pravilnikom.

Komisija za družbeni standard in glavni direktor se bosta po potrebi sestajala in vsklajevala razdeljevanje stanovanj s potrebami podjetja.

Z izpraznjenim stanovanjem razpolaga organ, ki je dal delavcu drugo stanovanje.

S temi spremembami je UO odobril pravilnik in ga predložil v potrditev DS.

Našim štipendistom Marjanu Starcu, Francu Lukežiču in Ivanu Mazzelliju je UO odobril 15 dni študijskega dopusta, da se lahko pripravijo na pismeni del maturitetnih izpitov.

Vera Poropat, referent za kadrovske izobrazbo, in Marjan Mlekuž, šef kadrovske službe, naj se udeležita 6-dnevnega seminarja za vodje in referente sektorjev za socialno kadrovske službe v Bohinju.

Stroški seminarja bremenijo sklad za kadre v letu 1960.

Ljubu Krstiču, ki zaradi službenih potreb ni mogel izkoristiti letnega dopusta v lanskem letu, ampak ga je nastopil v letošnjem letu in s tem izgubil pravico do 75-odstotnega popusta na vožnji, bomo poravnali stroške, ko bo predložil vozovnice.

Spričo stalnih prošenj za prispevek Kombinat k raznim ekskurzijam, srečolovom, društvom in organizatorjem je UO predlagal, naj se sestanejo predstavniki vseh gospodarskih in političnih organizacij ter se dogovorijo o prispevkih, ki naj bi jih gospodarske organizacije nudile v te namene.

Obravnavali so tudi Pravilnik o proračunu, ki ga je UO predlagal DS v odobritev.

Na 24. seji je UO delil stanovanja, s katerimi razpolaga uprava:

Dr. Romanu Vidmarju, upravniku ambulante DELAMARIS, v SB II (stanovanje številka 7), tov. Marijanu Ziherlu, šefu nabavnega oddelka (stanovanje številka 15) v SB II, Tomažu Pavletiču, analitiku v gospodarsko-računskem sektorju (stanovanje številka 11) v istem bloku.

Ker je bilo tov. Homanu obljubljen stanovanje v našem bloku, pa se še ne more vseliti, mu UO odobri dodatek za ločeno življenje od 1. februarja 1961 dalje.

25. sejo je UO začel z razpravo o predračunih raznih služb in dejavnosti v okviru splošnega sektorja.

Vodja splošnega sektorja tov. Breclj je podal predračun za delavsko restavracijo za leto 1961. Iz tega predračuna vidimo, da bo delavska restavracija porabila letos za hrano 15.600.000 din. Delovno silo bomo skrčili

od 17 na 9 ljudi in porabili za njihove osebne dohodke 2.800.000 din. Ostali stroški menze pridejo na 1.030.000 din. Tako bi znašali skupni stroški 19.430.000 din, brez amortizacije, elektrike, vode, pare in investicijskega vzdrževanja ter obresti na osnovna sredstva. Pri prometu, kot ga predvidevajo stroški restavracije, bi bilo dohodkov 15.500.000, torej deficit 3.930.000 din. Po tem poročilu se je razvila živahna razprava in je UO enoglasno zaključil, da nima pomena dajati dotacijo za kosilo, ker je te ugodnosti deležen le ozek krog kolektiva, ki ni gmotno najšibkejši, medtem ko vsi ostali, ki se hranijo doma, plačujejo kosilo po realnih ekonomskih cenah. Zato naj bi za kosilo v restavraciji določili cene, ki bodo krile stroške. Ekonomske cene naj veljajo tudi za pijače. Sklep, ki je bil sprejet, pravi, naj se menzi dodeli dotacija 3 milijonov iz sklada plač, s tem da se ta denar uporablja izključno za malice, katere je deležen ves kolektiv; kosilo naj stane 180 din, večerje pa naj ukinejo.

Pri obravnavi predračuna za počitniški dom smo zvedeli, da je predvideno za plače 500.000 din, za prehrano in kurivo 250.000 din, za stroške osebnega avtomobila 280.000 din, za stroške razsvetljave, vode in druge drobne stroške pa 41.000 din, to je skupaj 1.071.000 din. Predvidevajo realizacijo 700.000 din. Čista izguba bi torej znašala 371.000 din. Glede visokih osebnih dohodkov je tov. Breclj pojasnil, da je pri honorarnih zaposlitvah treba plačati 94 odstotkov prispevka, kar znatno podraži delovno silo, in da smo v domu imeli v preteklem letu več honorarnih moči. Ob zaključku je bil sprejet sklep, da bo podjetje prispevalo v letošnji sezoni k vsakemu ožrtnemu dnevu 250 din, kar pa v vsem letu ne sme presegati 500.000 din.

Predračun prostovoljne gasilske čete znaša 723.000 din. UO je bil mnenja, da je predračun napravljen preveč na hitro in ne predvideva vsega, kar našim gasilcem manjka. Pri tem je tudi razpravljal o aktivnosti in strokovni sposobnosti gasilske čete. Vsi so se strinjali, da dosednji način sprejemanja v gasilsko četo ne ustreza več in naj se v bodoče že pri sprejemu mladih moških v službo določi pogoj, da bodo tudi člani naše gasilske čete. Četo je treba opremiti s potrebnim orodjem, doseči pa tudi njeno sposobnost, da bo lahko uspešno intervenirala vselej in povsod. Zato UO predlaga DS, da za gasilsko četo odobri 1 milijon in naj se četa številčno in strokovno okrepi.

V delokrog obratne ambulante spada tudi preventivna služba, to je vsa tista dejavnost, ki služi za preprečevanje obolenj. Sem sodijo tudi serijski zdravstveni pregledi celotnega kolektiva. Ker ti pregledi zahtevajo razne laboratorijske storitve, je treba kriti tudi te stroške. Ti stroški so v sporazumu z našo zdravstveno službo skrženi na minimum in

bodo v letu 1961 znašali 2.997.520 din; bremenijo pa materialne stroške. Ta preventivna dejavnost je za našo stroko z zakonom predpisana in bremeni sredstva podjetja.

Celotni predračun za ves material, ki ga predvideva v tem letu higiensko-tehnična zaščita, znaša 7.789.000 din. Največjo postavko v tem predračunu predstavljajo delovne obleke in obutev, saj gre za delovne obleke letno 4.767.000 din, za obutev pa 947.000 din. Člani UO so v razpravi kritizirali slab odnos posameznikov do zaščitnih sredstev, zlasti obleke, obutve in predpasnikov ter navajali, da bi morali oddelkovodje strože paziti na to, kdaj in komu odobrijo neko zaščitno sredstvo. Gumijasti škornji so namenjeni za delo na mokrem in ne za vsa dela, kot jih težaki v glavnem uporabljajo. Mleko delijo tudi na nekaterih mestih, kjer ni potrebno zaradi zaščite zdravja.

Ribiči zahtevajo, naj zanje nabavijo nepremočljive dvodelne obleke in visoke ribiške škornje iz uvoza, češ da obleke domače izdelave niso dobre, ker se rade lomijo in s tem postanejo premočljive. UO je mnenja, da je zahteva pretirana in da bodo domače obleke kar dobre, zlasti še, če si jih bodo sami kupovali. Tu je bil sprožen predlog, ki ni bil dokončno obdelan: ribičem naj bi priznali nekaj več za ribe, zato pa bi morali sami skrbeti za svojo delovno obleko in obutev. Celoten predlog stroškov službe HTZ je UO odobril in ga predlaga DS v odobritev.

Na vrsto je prišel tudi »Naš glas«. Doslej nas stane vsaka številka 150.000 din. Po sporočilu tiskarne pa bodo storitve v bodoče za 10 odstotkov dražje, torej bo veljala ena izdaja 165.000 din. UO je mnenja, naj Naš glas še obstaja, vendar naj bi zaradi visokih stroškov izhajal dvomesečno. Tu je bilo tudi mnenje, naj bi »Naš glas« spremenil svoj značaj in postal nekak občinski list in ne samo interni, tovarniški. S tem bi pa izgubil svojo vlogo, zaradi katere je bil ustanovljen. Zato je UO mnenja, naj ostane v dosednji obliki in opravlja svojo nalogo, ki jo je dobil ob ustanovitvi.

O združni gradnji smo v Kombinat u že govorili, vendar je stvar zamrla, ker so bili tedaj pogoji za povprečnega državljana skoro nesprijemljivi. Danes pa spričo drage blokvske gradnje postaja združna gradnja zopet bližja. Glavni direktor in inž. Cotič sta pojasnila članom upravnega odbora, da stane novozgrajeni blok z 21 stanovanji 86 milijonov dinarjev in da bi bil blok, katerega bi začeli graditi sedaj, še mnogo dražji, tako da bi bila stanovanja v njem, računana na sedanji način, tudi po 9.000 din na mesec in celo več. Takšnih stanovanj naši ljudje ne bi mogli plačati.

Predsednik komisije za družbeni standard tovariš Miha Kolenc je pojasnil, da prevladujejo med prosilci tisti člani kolektiva, ka-

terih prejemki so pod povprečjem v Kombinat in da so zanje stara stanovanja sprejemljivejša od novih v bloku, ki so za naše razmere predraga.

Zadružna gradnja ima več dobrih strani, tako na primer angažiranje sredstev posameznikov za stanovanja, česar sedaj ni, kar pa bo nekoliko spremenilo strukturo potrošnje; ustalitev delovne sile, vzdrževanje stanovanj preide na koristnike itd. Po temeljiti obravnavi so se člani UO odločili, da bomo v Kombinat ustanovili stanovanjsko zadrugo. Sredstva, ki so namenjena za novogradnjo stanovanj, naj bi se porabila za posojilo zadružnim interesentom.

Za formiranje zadruge v Kombinat je bil imenovan iniciativni odbor, ki ga sestavljajo: Jelko inž. Cotič kot predsednik, Zvonko Grahek, dr. Roman Vidmar, Alojz Hudales

in Miro Banovec kot člani tega odbora. Naloga tega odbora je, da spravijo v življenje stanovanjsko zadrugo v našem Kombinat.

V nadaljevanju se je komercialni direktor tovariš Lesjak tolmačil položaj v Zahodni Nemčiji, kjer smo ostali brez trgovskega zastopstva. To tržišče je za nas važno. Zato je treba tam takoj postaviti aktivnejše zastopstvo, kot je bilo dosedanje. Tov. Lojze Lesjak in Boris Grebenc sta dobila nalogo, da odpotujeta v Zahodno Nemčijo ter formirata novo zastopstvo, obenem pa naj v Hamburgu pri glavni agenciji japonskih družb za izvoz tunine v Evropo proučita možnost direktne dobave tunine od Japoncev za Kombinat brez sedanjega posrednika.

Poravnanih je bilo še nekaj manjših računov, ki spadajo v pristojnost upravnega odbora.

Marko Rosanda,
predsednik delavskega sveta

Franc Krajnc,
predsednik upravnega odbora

Delavski svet je sklenil

Na enajsti seji je DS obravnaval tarifni pravilnik za leto 1961 in ga z nekaterimi spremembami tudi potrdil. Spremembe so nastale v tistih primerih, kjer je DS lahko upošteval pripombe na predlog tega pravilnika.

Dalje je DS odobril naši obratni ambulanti dotacijo 333.200 dinarjev, ker je ta s tem zneskom kreditirala zobni ambulanti.

V komisiji za sprejem in odpust se (zaradi prevzema drugih dolžnosti) razrešijo tovariši: Marjan Mlekuž, Slavko Jakša in Marija Vovk. Na njihovo mesto je DS imenoval Štefana Kocjančiča kot predsednika te komisije, Jožeta Bajta in Zdenko Gačnik kot člana.

Sprejet je bil tudi sklep, da morajo vsi člani kolektiva izkoristiti letni dopust za leto 1960 do februarja 1961; po tem datumu dopust zapade.

Potrjena so bila vsa novoustanovljena delovna mesta, ki jih je predlagal UO, in njihove tarifne postavke.

Pravni referent tovariš Miro Banovec in revizor podjetja tovariš Stojan Abram naj pregledata, kako obračunavajo in izplačujejo delavkam v oddelku za sveže ribe.

Na dvanaesti seji je DS najprej in najbolj obširno obravnaval uvedbo proračunov oddelkov ter sprejel pravilnik o proračunu.

Na tej seji je bil tudi potrjen pravilnik o razdeljevanju stanovanj.

Sprejet je bil tudi sklep, naj prodamo avtomobile: Fiat 1100, DKW, Fiat 600, dalje motorno kolo »Puch« ter parni kotel v obratu IRIS.

Odpisati je treba ves material, ki ga predlaga komisija za kontrolo zalog in je naveden v zapisniku te komisije z dne 16. I. 1961.

Iz sklada obratnih sredstev bomo nabavili 60 jeklenk za plin. Vrednost teh jeklenk znaša 1.008.000 dinarjev. Nabavili jih bomo pri ISTRABENZ v Kopru. S tem bo omogočena nemotena dobava plina iz Lendave, ker bomo imeli na razpolago skupno 160 jeklenk za transport.

Od PTT Koper bomo odkupili 12 telefonskih aparatov, ki so že montirani v Kombinat ali izven njega in služijo za poslovanje našega podjetja. Skupna vrednost teh aparatov je 180.450 dinarjev in bremenijo investicijski sklad.

Odobrena je nabava vertikalnega mešalca za sipko granulirane surovine in boben mešalca za finalno mešanje. Oboje potrebujemo za proizvodnjo novega artikla: sladolea v prahu.

Na predlog predsednika komisije za individualne nagrade tovariša Viljema Bordona je DS obravnaval izum tovariša Gvida Trebca, ki je dopolnil stroj za izdelavo briketov; dodal mu je namreč še napravo, ki kartončke obenem datira. DS je tovarišu Gvidu Trebcu priznal nagrado 50.000 dinarjev.

DS je imenoval tudi režijski odbor, ki ima v kombinatu nalogo, da nadzira vsa gradbena dela, ki jih tu opravljajo. V ta odbor je imenoval: Romana Kaligariča, pooblaščenega gradbenega tehnika, Teodorja Čoka, vodjo pogona in vzdrževanja, in inž. Jelka Cotiča, vodjo kapitalne izgradnje. Ime-

novani režijski odbor ima vse pravice in dolžnosti, ki mu jih daje pravilnik o izvajanju gradbenih objektov in del v lastni režiji (Uradni list FLRJ št. 32/57).

Na trinajsti seji je DS najprej obravnaval stanovanjsko problematiko, ker je komisija za družbeni standard kršila pravilnik o razdeljevanju stanovanj in ni upoštevala člena, ki pravi, da se morajo realizirati vsi sklepi, ki so bili sprejeti pred nastankom tega pravilnika. Ker bi bil zaradi tega prizadet tovariš Cijan, ki mu je bilo stanovanje že prej zagotovljeno, je DS odločil, da bo tov. Cijan dobil stanovanje v SB III ali pa drugo primerno stanovanje drugje.

Komisija za družbeni standard je predlagala, naj bi vse tričlanske družine, ki so dobile dvosobno stanovanje v bloku, obvezno vzele podnajemnika, člana našega kolektiva. DS je ta predlog zavrnil, ker je s tem okrnjena vrednost stanovanja oziroma postane stanovanje manj udobno za koristnika stanovanja. Lahko pa vzame vsakdo podnajemnika, če to sam želi. Določiti je treba tudi najemnino za opremljene in neopremljene sobe. Za vsa naša stanovanja je treba določiti hišni red ter izdelati pravila, ki bodo ščitila stanovanjski fond podjetja.

Ko se bo tovariš Cijan izselil iz sedanje sobe, bo ta dodeljena Mileni Cankar.

Ker tovariš Müller odhaja iz podjetja, je razrešen kot član DS ter vseh komisij, v katerih je sodeloval.

B. G.:

Občinski ljudski odbor je zasedal

V drugi polovici meseca februarja sta se zbrala občinski zbor in zbor proizvajalcev občine Izola, in sicer občinski zbor na 31. sejo, zbor proizvajalcev pa na 43. sejo.

Najprej so člani obeh zborov poslušali poročilo sveta za blagovni promet in turizem, ki ga je podal predsednik sveta tovariš Rado Čotar.

V obširnem poročilu, ki je podrobno obravnavalo poslovanje trgovin in gostišč v Izoli, je bilo toliko zanimivosti, da je prav, da jih vsaj v glavnem posredujemo tudi našim potrošnikom.

V letu 1960 je bilo v izolskih trgovinah na drobno prodanega blaga za 1.041.000.371 dinarjev, to je za 22.193.000 dinarjev več kot v letu 1959. Ves ta povečani finančni promet pa ni nastal samo zaradi povečanega fizičnega obsega prodaje, ampak tudi zaradi podražitev, ki so v tem času nastale. To povečanje predstavlja približno deset odstotkov.

Promet v trgovini na debelo pa se je povečal od 186.725.000 dinarjev v letu 1959 na 216.587.000 dinarjev v lanskem letu, torej se je promet v trgovini na drobno povečal za 27

odstotkov, v trgovini na debelo pa za 15,93 odstotka. V vseh trgovinah je zaposlenih 97 delavcev z vajenci vred.

Po planu investicij bo v letu 1961 vložnih 27.120.000 dinarjev v trgovske lokale, in sicer (dinarjev):

za gradnjo nove trafike	3,000.000
za ureditev delikatesne trgovine	10,620.000
za pričetek gradnje bencinske črpalke	7,500.000
za adaptacijo poslovnega prostora t. p. »Povrtnina«	2,000.000
za ureditev hladilnice t. p. »Pivopromet«	2,000.000
za adaptacijo t. p. »Mavrica«	2,000.000

Predvidena je tudi ureditev samopostrežne trgovine za mesne izdelke v SB II. Za to ureditev in nabavo prevoznega sredstva za ta lokal je predvidenih 9.700.000 dinarjev, k čemur bo prispevala mestna klavnica 4 milijone 200.000 dinarjev, ostalih 5.500.000 dinarjev pa bo dal občinski investicijski sklad.

Če pregledamo realizacijo posameznih trgovin, vidimo, da je bilo največ sredstev po-

rabljenih v trgovini z živili in gospodinjskimi potrebščinami, saj smo dali zanje 236,634.000 dinarjev, za njo pa je trgovina z mesom, katerega smo pojedli za 123,488.000 dinarjev. Največji vzpon v realizaciji glede na leto 1959 je v lanskem letu dosegla trgovina z mlekom in mlečnimi izdelki, to pa predvsem zato, ker se je v tem času odprl nov lokal, kjer dobimo tudi kavo, ki je pomagal, da je trgovina z mlekom porasla za 29,66 odstotka.

Da je Izola tudi turistično privlačna, kaže obisk tujih gostov in prenočevanje. V letu 1958 je bilo v naših gostiščih 586 nočnin, lani pa je bilo že 2331 nočnin tujih gostov. Domači gostje, ki so imeli v letu 1958 le 5114 nočnin, so imeli v lanskem letu kar 20.117 prenočitev. To je vsekakor lep napredek, posebno če upoštevamo muhasto vreme v lanski sezoni, ki turizmu res ni bilo naklonjeno. Izola ima danes skupno 147 tujskih sob, in sicer 27 v hotelu, 62 pri zasebnikih in 58 v tukajšnjih počitniških domovih in weekendih, tako da imamo skupno 378 ležišč.

Prehrano turistov naj bi zagotovili v bodoče tako, da bi se abonenti »Zora« in »Turista« preusmerili v novoustanovljeno gostišče »Delavsko restavracijo«, ki lahko sprejme vse domače abonente, »Zora« in »Turista« pa naj bi bila na razpolago predvsem za turiste.

Poleg tega bo za počitniško naselje v Simonovem zalivu in počitniški dom »Anhovo« še letos zgrajena restavracija za 250 gostov. V Simonovem zalivu bodo predvidoma še letos gradili weekende: Ljubljana center, Delo, Anhovo in Titan iz Kamnika; nekaj weekendov pa bo zgradilo tudi tukajšnje olepševalno društvo. V daljši perspektivi je v Simonovem zalivu predvidena gradnja hotela in motela s skupno okrog 1000 ležišči. V to novogradnjo bo vloženi po današnjih računih približno 670 milijonov. To je sicer daljša perspektiva, kaže pa na razvoj naše občine.

Za urejanje gostinskih obratov je bilo v zadnjih treh letih vloženi 12,028.000 dinarjev, dočim je za obdobje 1961 do 1965 predvideni 105,400.000 dinarjev. V letošnjem letu bo investirano v gostinstvo 7,280.000, in sicer 4,500.000 za »Zoro« in »Jadran«, s tem da gostišče prispeva lastnih sredstev 1,800.000. V »Turista« bodo investirali 2,000.000 dinarjev in bo podjetje sodelovalo s 710.000 dinarji lastnih sredstev. Pri »Ribiču« bo obnovljene nekaj opreme za 708.000 dinarjev brez lastne soudeležbe.

V bruto dohodku, dohodku in čistem dohodku ima od leta 1959 na 1960 največji porast gostišče »Turista«, saj je bruto dohodek porastel v tem času za 55 odstotkov, dohodek za 70 odstotkov in čisti dohodek za 67 odstotkov. V bruto dohodku in čistem dohodku je na zadnjem mestu »Zora«.

Skupni dohodek vseh treh gostišč je bil v 1960. letu 103,418.000 dinarjev. S tem pa ni rečeno, da smo Izolani toliko zapili, ampak je k temu prispevalo svoj delež tistih

3975 domačih in 906 tujih gostov, da ne štejemo prehodnih, ki jih tu ni malo.

Gostinski strokovnjaki in gospodarstveniki so mnenja, da so predvidena sredstva, ki bodo letos vložena, zelo skromna in da bo treba res skrbno in varčno gospodariti z njimi. Posebno skrb bo treba posvetiti usposabljanju naših gostincev, da bodo deležni kulturne in solidne postrežbe, ki je v takem kraju, kot je naša Izola, zelo važna. V živahni razpravi, ki se je razvila po tem poročilu, so odborniki povedali nekaj krepkih na račun cen ter ostalih pojavov v naših trgovinah in gostinstvu. Dalj časa so se zadržali pri novoustanovljeni menzi »Delavski restavraciji«, ki zaradi prenizkega števila abonentov posluje z izgubo, bremeni jo pa še kredit 1,400.000 dinarjev za osnovna in 1,000.000 dinarjev za obratna sredstva, ki jih je — razumljivo — treba vračati. Spričo takšnega stanja je tudi »Mehanotehnika« umaknila svoje mnenje, da bi to menzo prevzela. S tem se je končala razprava o poročilu, ki so ga vsi prisotni odobrili.

Iz poročila sveta za kmetijstvo in gozdarstvo smo zvedeli, da površina občine Izola meri skupno 2817 ha, od katerih je 2487 rodovitnih in 330 ha nerodovitnih. Od rodovitne zemlje je 1935 ha kmetijskih površin in 552 ha gozdov. Obdelovalne zemlje je 1565 hektarov, njiv in vrtov je 807 ha, 515 ha je vinogradov, 174 ha travnikov, ostalo so pašniki, sadovnjaki in podobno.

Od njivskih površin odpade največ na povrtnine, in sicer 214 ha. V družbeni sektor spada 6,1 odstotka vseh površin v občini, od vrtnin je bilo v lanskem letu največ paradiznika in ga je na 51 ha zraslo 620 ton.

Od sadnega drevja je tu največ južnega sadja, in sicer 11.100 oljk, 4.400 smokov, 510 kakijev in 3.960 mandeljev, ostalo drevje je naslednje: 800 jablan, 5.084 hrušk, 850 sliv in češpelj, 8.870 breskev, 6.650 češenj in višenj ter 630 marelic. Od tega je mnogo drevja mladega in še ne rodi, saj so tu vštete tudi naše »maraske«. To drevje je lansko leto dalo 8 ton jabolok, 39 ton hrušk, 4 tone sliv in češpelj, 51 ton češenj, 4 tone breskev, 3 tone oljk in 35 ton smokov. Vseh 515 ha vinogradov je dalo lani 1213 ton grozdja, to grozdje pa 8.180 hl vina in 95 hl žganja.

Posebno vprašanje v našem kmetijstvu je pomanjkanje živine, saj ima vsa Izola le 296 glav goveje živine, prašičev 269, konj 72 ter 241 oslov in mul. Ovac je samo 6, je pa 87 koz in kozlov. Je še nekaj kokoši in čebel, vendar v manjšem obsegu.

Tu se ugotavlja, da je odločno premalo velike živine, zlasti goveje, ki daje gnoj, kateri bi bil tukajšnji zemlji tako potreben. Na 1 ha obdelovalne zemlje bi moralo biti 1 do 1,5 glave odrasle živine. V našem primeru pa imamo le 0,34, torej več kot trikrat premalo.

Mnogo premalo je tudi delovne sile, saj se na 558 gospodarstvih ukvarja s kmetijstvom le 616 ljudi. Iz istih gospodarstev je zaposlenih izven kmetijstva 543 ljudi. Skupno živi v gospodarstvih kmetijskega značaja 1997 ljudi. Nekmetijskih gospodinjstev je v okolici Izole 144 s 442 člani, od katerih se ukvarja s kmetijstvom 35 članov, torej je vseh, ki se ukvarjajo s kmetijstvom v naši občini, 651 ljudi, dočim je 950 ljudi, ki sicer živijo na posestvu, ki ga pa ne obdelujejo in so zaposleni drugje.

Pri razvoju tukajšnjega kmetijstva izdatno sodeluje tudi naš Kombinat. Do sedaj smo obnovili 15 ha zemljišč z maraskami in 14 ha s smokvami. Konec lanskega leta pa smo pričeli pripravljati zemljišče za nadaljnje nove nasade marask. Predvideno je tudi sajenje in gojenje šipka, iz katerega bi pridobivali vitamin C.

Na isti seji je odbor obravnaval predlog sveta za finance, naj se spremeni odlok o vozni olajšavah učencev in dijakov, ki je bil sprejet meseca decembra. V tem odloku je bilo določeno, da bo ObLO kril 75 % vozni stroškov učencev osnovnih šol. Na sestanku predstavnikov vseh treh obalnih občin pa je bil sprejet sklep, da se pripravi predlog za spremembo gornjega odloka s tem, da prevzame ljudski odbor tudi polovico kritja vozni stroškov dijakov srednjih šol, česar pa v prejšnjem odloku ni bilo. Vozne stroške učencev, ki obiskujejo osnovne šole v Izoli in Dvorih nad Izolo, pa naj bi ljudski odbor kril v celoti in ne za 75 odstotkov, kakor je bilo v prvotnem odloku. Ta odlok je ObLO potrdil in se uporablja od 1. januarja 1961 dalje.

Upravni odbor Komunalne banke Koper, katere soustanovitelj je tudi ObLO Izola, je na prvi seji sprejel nov statut in nove pravilnike, s katerimi se določa način poslovanja, sistematizacija delovnih mest, položajne plače in nagrade uslužbencev Komunalne banke. Kot ustanovitelj je tudi Občinski ljudski odbor Izola potrdil ta statut. Dalje je bil razrešen dolžnosti upravnika obratne ambulante »DELAMARIS« dr. Jaka Vadnjala, za novega upravnika te ambulante pa je bil imenovan dr. Roman Vidmar, ki je to mesto že nastopil.

ObLO je že v lanskem letu sklepal o njetju kredita za SB II v skupnem znesku 68 milijonov. Če k temu prištejemo še 2 milijona lastne soudeležbe, znašajo skupna sredstva za ta blok 70 milijonov. Po odobrenem investicijskem programu bi morali znašati investicijski stroški 81,658.139 dinarjev. Za-

radi spremenjenih pogojev, predvsem povišanja cen gradbenega materiala predvidevamo, da bodo skupni stroški za dograditev tega bloka znesli 73 milijonov. Zaradi navedenega je treba najeti še 13 milijonov kredita, kar je odbor potrdil.

Podjetje »Riba« je iz splošnega investicijskega sklada dobilo posojilo 4.233.000 din za nabavo zvočnih sond. Podjetju je bila izdana začasna poroštvena izjava že v lanskem letu, sedaj pa je potrebna stalna poroštvena izjava, ki jo je ObLO odobril.

V aprilu bo popis prebivalstva v vsej Jugoslaviji, zato je ObLO na tej seji imenoval komisijo, ki bo ta popis opravila. Imenovane so bile še komisije za odmero dohodnine in prometnega davka za leto 1960 in 1961, komisije za pregled davčnega zaključnega računa za leto 1960, zamenjanih je bilo nekaj članov v komisiji za prošnje in pritožbe. Komisiji za nacionalizacijo so podaljšali mandatno dobo, ker se je zavlekel celotni postopek pri nacionaliziranju.

Scheda per votazione - Glasovnica

per l'elezione dei membri del Consiglio degli operai della fabbrica ex Ampelea d'Isola
za volitve članov v delavski svet tovarne ex Ampelea v Izoli

Voto per i - Glasujem za

Candidati della lista N. 1 - Kandidate na listi št. 1

1. Vascotto Giacomo di Mauro	27. Špeh Anna pok. Ivana
2. Skerlić Jože od Jožeta	28. Degrassi Iolanda fu Romano
3. Kranf Anna di Giovanni	29. Pauch Quintina fu Nicolò
4. Chicco Nicolò di Giovanni	30. Chicco Pierina di Antonio
5. Maršić Anna di Giuseppe	31. Meton Norma di Francesco
6. Vegliach Eugenio fu Giuseppe	32. Perini Virgilio di Lorenzo
7. Dagri Rosa fu Andrea	33. Chicco Elvira fu Tomaso
8. Poropat Ivan od Ivana	34. Bergine Dr. Vlado od Antona
9. Fragiaco Bruno di Ilario	35. Delise Margherita di Luigi
10. Bressan Emilio di Giovanni	36. Russignan Flora di Francesco
11. Depase Nino di Marco	37. Colomban Norma di Luigi
12. Božić Renato od Ivana	38. Kievla Maria pok. Jožeta
13. Ugo Luigi fu Almerigo	39. Delloro Italo di Giuseppina
14. Stiligoj Elio od Antona	40. Tul Justina od Juste
15. Troian Anita di Giovanni	41. Pustetta Flora di Emilio
16. Delise Giulio fu Domenico	42. Carboni Carlo di Giovanni
17. Kocjančič Anna od Rudolfa	43. Delise Nevio di Enrico
18. Skerlić Jozef II od Franca	44. Dudine Cesare di Giovanni
19. Marchesan Aldo di Vittorio	
20. Barut Tonča od Andreja	
21. Delise Assunta di Angelo	
22. Vascotto Mario fu Nicolò	
23. Marin Virgilio di Giovanni	
24. Degrassi Adalgerio di Pietro	
25. Vascotto Augusto di Costante	
26. Prelaz Antonio di Giuseppe	

Al Consiglio degli operai si eleggono complessivamente 44 (quarantaquattro) membri.

V delavski svet se izvoli skupno 44 (štirinštirideset) članov.

La Commissione elettorale - Volitna Komisija

Glasovnica za prve volitve v delavski svet
v Ex-Ampelei

Andrej Stres:

Pred občnim zborom sindikalne podružnice

Kakor vsako leto se tudi letos naša sindikalna podružnica pripravlja na letni občni zbor, kjer bo poročala o svojem delu v preteklem letu in sprejela program za bodoče delo.

Letošnji občni zbor sovпада v desetletnico delavskega samoupravljanja. V tem obdobju si je naš delavec pridobil take izkušnje v upravljanju z zaupanimi mu sredstvi, da se danes že razmišlja o uvedbi širšega delavskega samoupravljanja; misli se na formiranje samoupravnih organov v ekonomskih enotah.

S tem v zvezi je imel UO sindikalne podružnice skupno s predstavniki ostalih političnih organizacij že več posvetovanj. Na teh posvetovanjih je bilo sproženih več predlogov in mnenj, na kakšen način in kako naj bi se to izvedlo, kakšne pristojnosti naj bi ti organi imeli itd. Tu ne gre za formalno spremembo organizacije samoupravljanja, ki naj bi bila samo zato, da dobi podjetje več delavskih svetov, pač pa zato, da se v samoupravljanje vključi čim širši krog ljudi in da vsaka ekonomska enota samostojno gospodari na svojem področju — skladno s planom podjetja. To je korak naprej v položaju, ki ga imajo proizvajalci od dosedanjih oblik samoupravljanja.

Za izvedbo te decentralizacije in formiranja samoupravnih organov v ekonomskih enotah je UO sindikalne podružnice imenoval 7-člansko komisijo, ki bo za delovanje teh svetov pripravila pravilnik in poslovnik. V mesecu marcu bodo na predvolilnih sestankih obravnavali predlog tega pravilnika, ki ga bo nato potrdil delavski svet. Razen navedenega se je v preteklem letu sindikalna podružnica ukvarjala še z vrsto drugih vprašanj, tako z aktivizacijo članstva za posamezne akcije in je nudila članstvu kar največ kulturnega in športnega življenja.

Tako je bilo sklenjeno na tretji seji UO, da se omogoči nekaterim socialno šibkim članom kolektiva brezplačni letni oddih v počitniškem domu v Lepeni in je podružnica v ta namen plačala skupno 148.052 dinarjev.

Na peti seji so obravnavali predlog ter sprejeli sklep, da je kolektiv delal en dan v počastitev V. kongresa SZDLJ. V ta namen so bili sklicani množični sestanki v kolektivu, na katerih je bila ljudem prikazana potreba te akcije. Ta enodnevni zaslužek je kolektiv odstopil tukajšnjemu odboru SZDL, ki ga je porabil za razne družbeno politične organizacije v Izoli. Na tej seji so tudi začeli zbirati prijave za krvodajalstvo. S pravilnim tolmačenjem je uspelo dobiti v kombinatu 188 prostovoljcev, in sicer v obratu ARGO 127, v IRIS 61, ki so dali kri za ponesrečence in bolnike. Dalje je sindikalna podružnica

odobrila finančno pomoč občinskemu sindikalnemu svetu v znesku 30.000 din za nabavo inventarja. Iz svojih sredstev je sindikat dal tudi enkratno pomoč Jožefi Giassi, naši upokojenki, v višini 2.000 din, za kritje potnih stroškov v Nemčijo in nazaj pa tovarišu Bajtu 15.000 dinarjev.

Na šesti seji je UO obravnaval proslavo 20-letnice vstaje jugoslovanskih narodov ter imenoval 7-člansko komisijo za izdelavo programa. Vendar tega programa do danes še nimamo, čeprav je že čas, da bi ga začeli izvajati. Zvezi vojaških in vojnih invalidov v Izoli smo ob razvitju prapora prispevali 40.000 dinarjev, Jožefi Giassi pa še enkrat pomoč v višini 5.000 dinarjev.

Na sedmi seji je sindikat obravnaval tarifni pravilnik in pripravil razpravo o tarifnem pravilniku za celoten kolektiv. Odobrena je bila tudi socialna pomoč članu kolektiva Ivanu Rožancu v višini 15.000 dinarjev, ki zaradi bolezni živi v težkih socialnih razmerah. Kegljaški sekciji kombinata smo dali za športne rekvizite 28.200 dinarjev.

Petru Muscolinu smo črtali dolg, ki ga je imel pri tukajšnji podružnici v znesku 10.000 dinarjev in ga zaradi težkih gmočnih razmer ni mogel poravnati. Odbor je odobril nabavo in plačilo 55 knjig »V. kongres SZDLJ« v skupnem znesku 13.750 dinarjev. Odobreno je bilo tudi plačilo računa za prevoz mladine na festival v Trst v višini 15.000 din.

Iz navedenega vidimo, da je sindikat v preteklem letu reševal vrsto različnih vprašanj in imel razumevanje za vse, saj je dal raznih podpor tukajšnjim društvom, organizacijam in posameznikom v skupnem znesku 322.002 din. Pripomniti moramo, da bo obdobje, ki je pred nami, zahtevalo od sindikata še več dela, saj se iz dneva v dan postavljajo pred nas večje in zahtevnejše naloge. Zato naj že sedaj vsakdo razmišlja o predlogu za novi centralni odbor, kakor tudi za nove pododbore, da bomo vanje vključili člane kolektiva, ki imajo za sindikalno delo voljo in sposobnost.

Škoda, da nimava ključa za konzerve

Mitja Logar:

Nov korak v gospodarjenju

Proračuni ekonomskih enot in drugih oddelkov

Pred nekaj dnevi je DS sprejel »Pravilnik o proračunu stroškov v ekonomskih enotah in drugih oddelkih«. Zato je prav, da si ga vsaj bežno ogledamo.

Proračun stroškov v ekonomskih enotah je logično nadaljevanje razvoja ukrepov v našem delavskem samoupravljanju.

Prvi tak ukrep je bila uvedba ekonomskih enot. V kombinatu smo uvedli ekonomske enote že leta 1959 in smo tako ena izmed prvih gospodarskih organizacij, ki imamo ekonomske enote.

Drugi ukrep je bila uvedba novega načina nagrajevanja. Ta način nagrajevanja omogoča proizvajalcu, da s svojo produktivnostjo vpliva na višino lastnih prejemkov.

Nadaljnji tak ukrep je uvedba pravilnika o proračunu stroškov v EE in drugih oddelkih. Temu bo nujno sledila še decentralizacija samoupravljanja. Tak ukrep bo utemeljen zato, ker imajo posamezne EE zdaj materialno osnovo, ki jim je bila dana s temi določili.

Vse te različne spremembe, ki so samo deli enotnega procesa v izpopolnjevanju našega gospodarstva, imajo skupen cilj. Ta cilj je, vzpostaviti tak položaj gospodarskih enot, ki bo stimulatивnejši za zvišanje produktivnosti in za povečanje proizvodnje.

Proračuni so nujna metoda planskega gospodarstva. Z njimi se vnaprej določa znesek tistih stroškov, ki ne sodijo v direktne stroške proizvodnje, pač pa vselej nastajajo v organizaciji podjetja. Posamezni oddelki in podjetje kot celota lahko tako predvidevajo, koliko bo teh stroškov v posameznem obdobju. Zato jih je moč pri presojanju rentabilnosti podjetja točno določiti. To pa je v interesu podjetja in vsakega posameznega člana v našem delovnem kolektivu.

Sedaj si oglejmo, kaj predvideva ta naš pravilnik!

Sestaviti proračun, pomeni, predpisovati višino stroškov tistim enotam, ki jih tak proračun zajema. Zato imenujemo take enote proračunske enote.

V proračun so zajeti samo tisti stroški, na katere lahko vplivajo proračunske enote.

V našem pravilniku so zajeti predvsem naslednji stroški:

a) odpis drobnega inventarja in delovnih oblek

b) odpis avtomobilskih zračnic

c) odpis transportne embalaže

č) direktno nabavljeni pomožni material, ki ni normiran v normativih izdelkov in polizdelkov

d) popravila, opravljena izven podjetja

e) poštni, telegrafski in telefonski stroški

f) potni stroški v državi

g) potni stroški v tujini

h) stroški za reklamo

i) reprezentančni stroški

j) stroški za sejme in razstave

k) dnevnice v državi

l) dnevnice v tujini

m) prevozi z osebnimi avtomobili (podjetja, zasebnikov ali drugih podjetij)

n) drugi materialni stroški in storitve

o) režijske usluge v pomožnih delavnicah podjetja.

Razen naštetih je moč vnesti v proračun tudi druge vrste stroškov, o katerih pa odloča glavni direktor ob začetku vsakega leta.

Proračunske enote ne smejo prekoračiti celotnega proračuna, lahko pa prenašajo sredstva z ene na drugo postavko.

Pravilnik tudi predvideva, da je treba voditi mesečno evidenco o izpolnjevanju proračuna. Evidenco vodi obratovno knjigovodstvo, ki je dolžno konec vsakega meseca poročati odgovornim vodjem proračunskih enot in upravi podjetja, kako se izpolnjuje proračun.

Odgovorni vodje proračunskih enot pa nato s tem seznanijo člane svoje enote.

Tako bo moč konec vsakega meseca ugotoviti, koliko sredstev je bilo porabljenih in v katere namene so bila porabljena; hkrati bomo vedeli, koliko sredstev še imamo.

Da pa bi imeli proračuni ekonomskih enot tudi neko stimulacijo, predvideva pravilnik za oddelke, ki bodo kaj prihranili, pravico do nagrade v višini 20 odstotkov prihrankov, ugotovljenih na podlagi proračuna. V obratnem primeru pa, ko bo oddelek prekoračil dovoljeno vsoto, bo moral kriti presežek v enakem odstotku iz lastnih sredstev, ki jih je ustvaril po drugih vidikih nagrajevanja.

Tako lahko zaključimo, da ima proračun stroškov v ekonomskih enotah namen, povečati skrb za štednjo s sredstvi ter znižati režijske stroške; tako prihranjena sredstva pa bomo lahko koristno uporabili drugod.

Avgust Brezavšček:

Oddih v Bojancih

(Ob dvajsetletnici vstaje)

Brigada se je ustavila nekod na obronku mogočnega Roga, toda le za toliko časa, da si skuha obrok hrane, nato pa krene dalje. Borci so izmučeni legli tam, kjer je koga zateklo povelje za počitek. Le kuharji, ti nikdar prosti partizani, so urejali ognjišče, iskali vodo in pripravljali hrano, ki je bila kosilo in večerja hkrati. Nekdo je od nekod prinesel novico, da bomo šli v Belo krajino. »Ta je najbrž bosa,« je glasno komentiral to vest mitraljezec Klančar.

»Jutri se bomo topli okrog Novega mesta,« je dodal Tone, ki je rad dajal razne prognoze. Da bi šli v Belo krajino, je bilo res težko verjeti; preveč razveseljiva je bila ta novica v tem času, saj so se kar naprej vrstile borbe, pohodi, zasede in napadi. Šele po večerji se je dala iz navodil o pohodu ugotoviti smer, ki je bila res določena proti Beli krajini. »Baje gremo za nekaj dni na počitek,« je šla na pol ilegalna vest po koloni.

Pot je bila dolga. Mimo sovražnih postojank, preko zastraženih železnic in cest. Tovorne živali so že pešale, toda cilj je bil tako privlačen, tako razveseljiv; partizanska obljubljenca dežela — Bela krajina. Šele ob pohodu čez predor v Semiču so se vdali tudi skrajni pesimisti; saj tu je vendar že Bela krajina. Tudi tistim, ki so bili s svojimi silami že pri kraju, je vest, da gre brigada res na počitek, vlila novih moči, da so zmogli dolgi pohod.

Brigada se je ustavila tam, kjer Kolpa v velikem loku obliva najjužnejši del slovenske zemlje in kaže, kod se začneja sosedna Hrvaška.

Pokrajina je polna žitnih polj in vinogradov ter tihih brezovih gajev, poraslih z dišečim vresjem, s katerim se ponaša samo svet ob Kolpi.

Sredi te svojstvene idile leže Bojanci, vasica bornih kmetičev in bajtarjev.

»Tu bomo nekaj časa na počitku, da si borci opomorejo,« je odredil komandant.

Težko je povedati pa tudi dojeti, kako so domačini z neponarejenim veseljem sprejeli brigado.

»Vi ste prišli, Tomšičevci; koliko smo že slišali o vaši brigadi, k nam vas pa še ni bilo!« nas je pozdravil predsednik krajevnega narodnoosvobodilnega odbora. Tako in podobno so pozdravljali in sprejeli borce ljudje v vasi, ki jim je vojna pobrala vse, razen upanja v zmago.

Mnogo so vedeli povedati ti ljudje. O storjenih krivicah pred vojno in o okupatorjevih zločinih med vojno. Povedali so tudi, da njihov rod izhaja iz Bosne in Like. Da so se

njihovi predniki pred 350 leti priselili sem pred turškimi nasiljem in da so tu branili Avstro-Ogrsko pred turškimi napadi. Vas Bojance je baje preselil in organiziral neki kapetan Lenkovič. Tako vedo povedati današnji Bojančani. Človeku, ki gleda in poslušaja te ljudi, se zdi, da je v njih nekaj vojaškega, kar pa ni grobo ali hladno, ampak polno razumevanja za vojaško življenje. Hkrati okusiš toliko materinske dobrote in nežnosti, pa zopet nič amerikanja.

Tako prijetni so bili ti gostitelji, da bi kar pozabili na vojno, ko ne bi slišali oddaljenega grmenja topov in detonacij.

Takšen je bil oddih Tomšičeve brigade v poletju leta 1943, v času, ko so zorele češnje in so kmetje želi ječmen.

Da pa se ne bi preveč pomehkužili in razvadili, so za spremembo tokrat poskrbeli fašisti. Bilo je lepo poletno jutro; po preoblečenih domačinih se je dalo razbrati, da je nedelja. Kuharji so pravkar razdelili zajtrk, ko je pred vasjo zaregljala strojnica; za prvo še druga, oglasijo se brzostrelke in puške. Kaj pa je to? Nad glavami so zoprno zažvižgale svinčenke. Da bi bila zmeda še večja, so bile vmes dum-dumke, ki so pokale še v zraku, v drevju in na drugem koncu vasi. Za razmišljanje in presojanje ni bilo časa, ker že je padlo povelje: »Na položaje!«

Komandirji so z največjo naglico odredili položaje svojim enotam, ki so jih borci v teku zasedli. Dotlej je samo straža zadrževala napadalca, da ni napredoval do vasi.

Peklensko rezgetanje strojinic in eksplozije bomb je prekinjalo medsebojno zmerjanje in pa povelja, katera smo slišali z ene in druge strani. Kot bi se dvoje ieklenih čeljusti zagrizlo druga v drugo in nočeta popustiti, s tako ogorčenostjo sta se upirali obe strani.

»Avanti, ragazzi!« je bilo slišati nekje v žitu.

»Obkoliuj!« je bil odovor z druge strani.

»Prva četa, zapri umik!«

Napadalec je bil že obkrožen in se je branil le še iz obupa. Videti je bilo kako fašisti skušajo rešiti svoje ranjence. Toda izhoda ni bilo. Nekdo je zaklical:

»Ukoči puško, vataj žive!«

Kot bi razumeli, so začeli fašisti drug za drugim odmetavati orožje ter dvigati roke.

»Non sparare!« so prosili. Res je omenj ponehal in uvrščeni v kolono so z dvignjenimi rokami morali v vas, v kateri so mislili prirediti ta dan požig in pokol. Na bojišču je le nekaj partizanov še iskalo orožje.

Pred hišo, v kateri je bil štab brigade, je stala četica do kraja obupanih in prestrašenih Mussolinijevih vojščakov.

Mnogim se je na črnih našitkih na ovratniku poznalo, da je bil tam do nedavna znak fašista. Že starejši vojak je sedel kar na tla, glasno jokal kot otrok in poljubljaval sliko svoje številne družine, od katere se je poslavljaval za vedno.

Nekdo je prepričeval vsevprek: »Jaz sem komunist, moj oče je komunist, cela familija sami komunisti!«

Prav ob zidu hiše je stal dolgin ter polglasno nekaj žebiral. Drobčen, majhen vojščak je z vsem gnevom preklinjal Mussolinija, in tistega, ki ga je odredil za akcijo na Bojance. Mlad fant, rekel je, da je iz Rima, je med šopom fotografij, ki so kazale kabaretne plesalke pri »honorarnem« delu, poiskal sliko svoje izvoljenke in zatrjeval, da njegove smrti ne bo prenesla; zato prosi za milost.

Poleg partizanov je bila tu zbrana vsa vas, ki je hotela videti, kdo je nameraval ta dan ropati in požigati pri njih. Stara ženica s črno ruto na glavi jih je nekaj časa gledala, nato pa rekla: »Prav vam je, bog vas je kaznil, žekej ste pa streljali na samu svetu nedelju!«

Vsi so bili prepričani, da bodo plačali račune za svoja početja na naši zemlji; prepričani so bili, da partizani ne delajo in ne morejo delati drugače z ujetniki, kot delajo oni s partizani, če koga ujamejo. Pričakovali so strel v tilnik in se vsak po svoje pripravljali na zadnjo uro.

Na pragu se je pojavil komisar in ukazal, naj se vsi slečejo in ostanejo samo v spodnjih hlačah. »Tudi čevlje dol!« je še pribil in se vrnil v štab, kjer se je kovala usoda ujetnikov.

Slachtenje je povzročilo nov val joka in jadrkanja, zlasti še, ker sta dva partizana od nekod prinesla nekaj zasilnih nosil, napravljenih iz šotorskih kril, ki smo jih uporabljali za prenos ranjencev. Postavila sta jih k zidu in odšla. Nekdo je ugotavljal: »Ob tem zidu nas bodo, potem pa nas znosili nekam, da ne bo nihče zvedel za naš grob.«

Tisti dolgin ob zidu je spravil molek in tožil z jokavim glasom: »Kar takole nas bodo, brez duhovnika.« Iz gručice se je prirnil že priletan možakar, položil obleko in čevlje na kup ter poprosil tam stoječega partizana, če bi se lahko spovedal; da se je nekaj pregrešil proti šesti božji zapovedi in da tudi s sedmo ni vse v redu. S tem je nekako le utemeljil potrebo po spovedi.

Viljem Može:

Naše ladje

Čeprav so me tovariši iz uredniškega odbora že večkrat nagovarjali, naj napišem nekaj o naši ribiški floti, o naših ribičih, sem vedno le odlašal, kajti leto 1960 ni bilo ribičem naklonjeno. Nasprotno! Meseci, v katerih je bilo pričakovati po vseh dosedanjih izkuš-

Tako so se zelo različno, vsak po svoje pripravljali na smrt in zlagali na kup obleko in obutev ter se s tem poslavljali od vsega posvetnega.

Tedaj se je na pragu zopet pojavil komisar, ki jim je na kratko raztolmačil cilj naše borbe. Povedal jim je, da je to borba proletariata proti kapitalizmu in da ta naša borba ni naperjena proti njim kot narodu, ampak zato, ker so okupatorji in kot fašisti naši razredni sovražniki itd. Ko je končal, je nastala grobna tišina v pričakovanju kaj bo.

»Vsi čelade na glavo!« je ukazal in pokrili so se. Seveda nihče s svojo čelado, ki je v kupu ni našel; zato so nekaterim padale čez ušesa, da so komaj gledali izpod njih, drugim so premajhne čepele vrh glave.

Od nekod so pripeljali njihove ranjence, ki so bili že obvezani, in jih položili na nosila, k vsakim nosilom so morali stopiti štirje vojaki.

»Tako! Zdaj pa na rame in v Vinico po isti poti, kakor ste prišli!« je bil ukaz.

Na čelo kolone je moral oficir, ki je vodil akcijo na Bojance, za njim so se uvrstili ostali in nosači z ranjenci. Niso mogli verjeti, da je to res, da se vračajo živi, čeprav brez hlač in pušk. Zahvaljevanja ni bilo ne konca ne kraja. Nekdo je skušal celo zapeti »Avanti popolo«, pa so ga prepili z »Živio partizani, buoni partigiani!« Tisti dolgin, ki je prej molil ob zidu, je imel to smolo, da mu je odletel gumb od spodnjic in je z levo držal hlače, desnico pa stisnjeno v pest dvignil, kakor so se tedaj pozdravljali partizani. Malce nenavadna kolona je krenila skozi vas, spremljana z glasnim smehom vseh, ki so jo gledali, oni pa so še vedno govorili o dobrih partizanih, tipaje z bosimi nogami po ostri, kamniti poti. Pot je peljala skozi vse tiste vasi, v katerih so se zjutraj ustili, da bodo danes »tutti partigiani morti!«

Tako se je zaključila akcija na Bojance. Kako so jih sprejeli na Vinici, je ostalo strogo zaupno. Tomšičevci so še dolgo ostali na Bojancih in tam proslavili tudi prvo obletnico svoje brigade. Kmetje so pripeljali ovac in vina, da je bilo slavje z vseh strani, tako kot se spodobi. Fašistov pa ni bilo več blizu.

Vrli Bojančani pa se bodo še dolgo spominjali in smejali, kako so Tomšičevci slekli fašiste in nage nagnali nazaj na Vinico.

njah najbogatejši plen, so nas razočarali, posebno pa september. Ne samo slab uspeh ribolova, marveč tudi razne druge težave so spremljale našo mlado, komaj nastajajočo ribiško floto. To je za nas nova dejavnost, v kateri nismo imeli lastnih izkušenj. Ladje, ki

smo jih odkupili od podjetja v likvidaciji »Ribič«, Piran, so bile zelo zanemarjene in neopremljene. Samo obnovitev trupa ladje »Ščuka« v ladjedelnici Cres je stala skoraj 3 milijone din, da ne govorimo o iztrošenosti glavnih motorjev, katerih popravila so bila posebno težavna zaradi pomanjkanja potrebnih delov in časa.

Naše ladje »Klen«, »Krap« in »Som« so bile sicer nove in v dobrem stanju, niso pa imele potrebne opreme, predvsem agregatov za razsvetljavo, akumulatorjev in mrež. Za nove ladje v gradnji (»Trska«, »Jež« in »Sulec«) je bilo treba prav tako oskrbeti agregate, mreže in razni drobni inventar. Te ladje bi nam morale biti izročene konec junija, vendar, zaradi nepravočasne dobave motorjev iz Vzhodne Nemčije je prišlo do velike zamude, tako da smo prevzeli ladjo »Sulec« v sredini avgusta, »Trsko« sredi septembra in »Ježa« konec oktobra.

Problem kadrov je bil že od samega začetka zelo težaven, saj je uspeh ribolova v največji meri odvisen od dobre in izkušene posadke. Čeprav so se nam ponudili mnogi izkušeni ribiči, jih vedno nismo sprejeli, ker so bili zaposleni v drugih ribiških podjetjih, s katerimi imamo poslovne zveze, da bi to ne vplivalo neugodno na medsebojne odnose. Kljub vsem težavam nam je vendar uspelo zagotoviti si nekaj dobrih posadk, kar dokazujejo tudi doseženi rezultati. Posadka na ladji »Klen«, čeprav je pričela ribariti šele v maju, je izpolnila svoj letni plan z 98,82 %. Ladja »Prstak« je svoj letni plan celo preseгла; zaslugo za to pa si delita dve posadki, ker je prva posadka prevzela novo ladjo »Sulec«.

Tomaž Pavletič:

Leto 1960 je za nami

Naši proizvodi gredo v milijone, prav tako tudi naše plače in poraba raznih materialov. Iz leta v leto se veča obseg proizvodnje našega kombinata, tako da si ga je iz samih številke že težko predstavljati. Prvi v Jugoslaviji smo bili, ki smo pričeli izdelovati jušne koncentrate, prvi bomo z raznimi proizvodi sadja v prahu in še s čim drugim; skratka, čas beži in mi gremo s časom.

Samo lansko leto smo izdelali osemindvajset milijonov raznih doz. Poraba pločevine je bila precejšnja, celo taka, da bi iz te pločevine lahko napravili pločevinasto streho nad cesto od Izole do Pule. Vse doze, postavljene druga na drugo, pa bi segale do višine, kjer lete umetni sateliti. Tudi olja smo porabili za poln olimpijski plavalni bazen, kar pa ni nič čudnega, saj so se v njem, da tuna sploh

Ustvariti si pravo sliko o uspehu ali neuspehu ribiške flote v preteklem letu ni lahko, ker so bile razmere dokaj zamotane in nenormalne. Danes ima kombinat 11 ribiških in dve prevozni ladji (portulati). Vendar razpolagamo le s sedmimi ribiški ladjami, ker smo štiri ribiške ladje dali v zakup drugim ribiškim podjetjem že 1. aprila preteklega leta. V proizvodnji smo imeli v maju in juniju tri, julija in avgusta štiri, septembra in oktobra pa pet ladij; novembra in decembra so kljub končani sezoni bile v proizvodnji štiri ladje, ki so nalovile v tem času izrednega ribolova skupno 9 vagonov rib (sardel in sardelic).

Skupno so ribiči Delamarisa dobavili 267.000 kg rib, kar predstavlja 60.000 kg za posamezno ladjo, upoštevajoč čas, kolikor je vsaka ladja bila v proizvodnji. Lahko pa trdimo, da je ta rezultat zelo dober, saj boljših rezultatov ni doseglo nobeno ribiško podjetje v vsej državi, čeprav imamo že dolgoletne izkušnje in utrjeno organizacijo. Omeniti je še, da so samo tri naše ladje opremljene z zvočnimi sondami, sodobno elektronsko napravo za ugotavljanje ribjih jat, medtem ko ima to napravo vsaka ladja »Ribe« Izola, kar je za uspešen ribolov nedvomno velika prednost.

Izkušnje preteklega leta, boljša oprema ladij in predvidene dopolnitve kadrov z izkušenimi ribiči so nam jamstvo za še večje uspehe naše mlade ribiške flote v letu 1961; jamstvo, da bodo tudi naši ribiči doprinesli svoj delež k izpolnitvi planskih nalog, ki so pred nami.

ne omenjamo, okopale sardele, ki bi postrojene v kolono segale tja do New Yorka. Paradniškovega koncentrata je bilo lansko leto 601 tona, marmelade pa 1620 ton. Skratka, vseh naših proizvodov je bilo v lanskem letu za 830 vagonov ali za vlak, dolg deset kilometrov. Še nekaj kruha bi bilo treba in naša lanskoletna produkcija bi lahko za en dan zadostila apetitu vseh Jugoslovanov.

Kljub zmanjšanju števila zaposlenih od 1680 (v letu 1959) na 1533 (lani) se je proizvodnja povečala od 6497 ton na 8303 tone. Tudi povprečna plača, brez prihrankov itd., se je povečala od 13.000 din na 15.500 din mesečno. Zaradi pomanjkanja stanovanj in drugih vzrokov se je precej naših uslužbencev vozilo na delo. To pa ni samo vsakega posameznika stalo letno 12.000 din, pač pa tudi

tovarno dvanajst milijonov, za kar bi lahko kupili trinajst »Fičov«.

Z zakonom je vsakemu zagotovljen plačni redni letni dopust; za to nam je kombinat izplačal petnajst milijonov; za državne praznike pa še nadaljnjih šest milijonov.

Primerno naši precejšnji produkciji lanskega leta je bil visok tudi dohodek. Oba pa bosta v prihodnje še večja, kakor nam to razen drugega obetajo naši novi proizvodi v prahu, ki ne bodo dvigali samo prahu, temveč tudi dohodek.

A. B.:

Naše delo v številkah

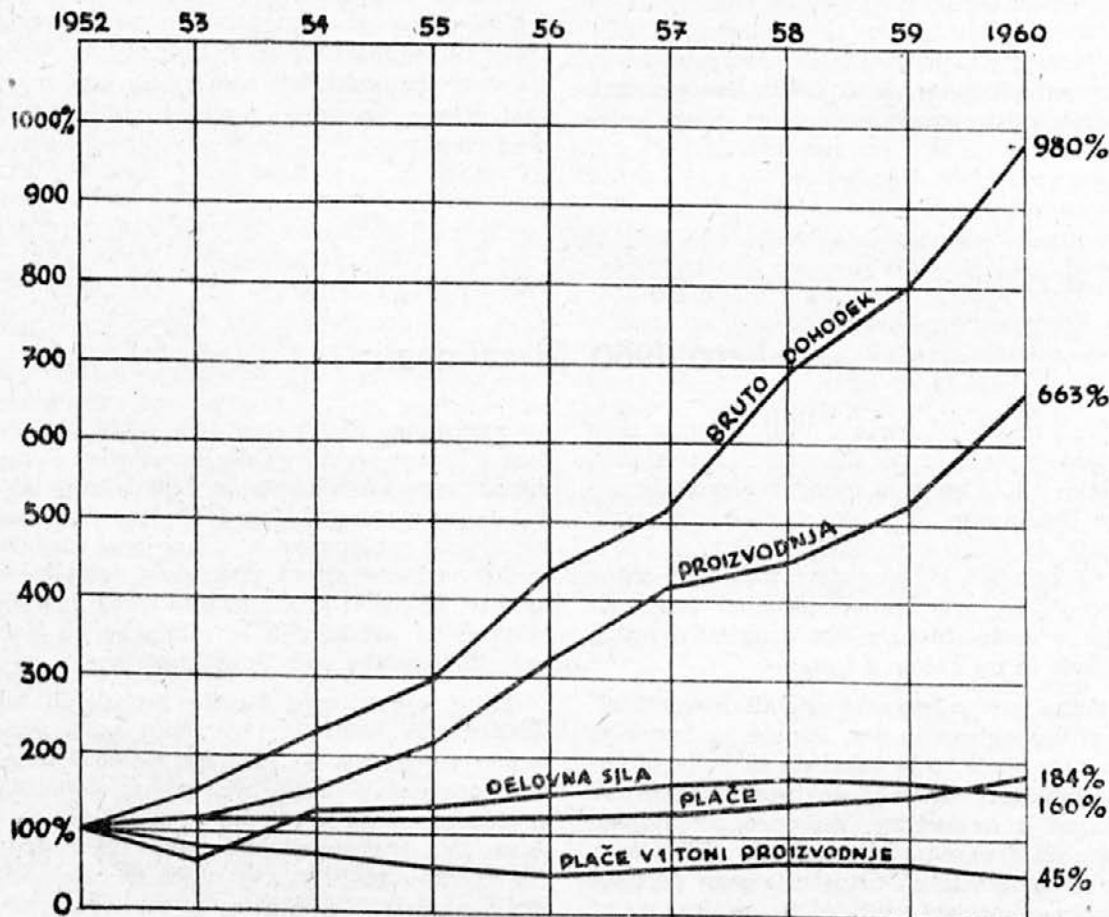
Vsem, ki so pred desetimi leti dvomeče gledali na izročanje tovarn v upravljanje delavcem, lahko danes postrežemo z dokumenti, ki dokazujejo velikanski vzpon našega gospodarstva prav v teh zadnjih 10 letih.

Za nas je zanimiv razvoj naših tovarn, predvsem ARRIGONIJA in AMPELEJE, ARGa in IRISA in zadnji dve leti kombinata.

Ker imamo podatke zbrane na enak način za obe tovarni za leto 1952 in dalje, bomo skušali prikazati razvoj teh podjetij v tem času. Vzemimo za start leto 1952 s tem, da vsi pokazatelji pomenijo za to leto 100 odstotkov, pa bomo videli visok porast dohodka proizvodnje in storilnosti. Ta grafikon nam najbolj zgovorno prikazuje, kaj in kako smo vsa ta leta delali in gospodarili. V prvem pregledu količinskega obsega vidimo, da je

proizvodnja narasla od 680 ton v letu 1946 na 8303 tone v letu 1960, ali za 1221 odstotkov. Zaradi splošnih politično-gospodarskih razmer se industrija, kakor tudi ostalo gospodarstvo v koprskem okraju do približno leta 1951, ni mogla normalno razvijati. Prav v letu 1952 pa je zabeležen prvi večji porast proizvodnje, ki od tedaj stalno in hitro narašča. Proizvodnost na enega zaposlenega se je od 838 kg naših izdelkov v letu 1946 dvignila v letu 1960 na 5416 kg. To je za 1414 odstotkov, kar pomeni, da se je količina izdelkov na enega zaposlenega 14-krat povečala. K temu je prispevala svoj delež izboljšana organizacija dela, vložene investicije in zboljšani sistem nagrajevanja.

Bruto dohodek se je dvignil od 100 odstotkov v letu 1952 na 980 odstotkov v letu

1960, to je skoraj za 10-krat. Proizvodnja se je povečala od 100 odstotkov na 663 odstotkov, pri čemer pa se je delovna sila povečala le za 60 odstotkov v istem času. Ta povečana storilnost je razvidna tudi iz tega, ker je bilo v lanskem letu potrebno samo 45 odstotkov tistih plač, ki so jih v letu 1952 porabili za

tono proizvodov. Delovna sila se je torej v strukturi cene naših proizvodov pocenila za 55 odstotkov. To je povsem v skladu s pokazateljem, da so se plače v tem času povečale le za 84 odstotkov. Ta povečana proizvodnja bi torej pocenila naše proizvode, ako bi se v tem času ne povečale cene surovinam.

M. Banovac:

Novi zakon o patentih

Zakon o patentih in tehničnih izboljšavah, ki je izšel 2. novembra lani, je napravil konec negotovostim, s katerimi smo se srečavali ob vsakem obravnavanju predlogov naših izumiteljev in racionalizatorjev. Ko je začel veljati 2. februarja letos novi zakon, so nehali veljati zakon o iznajdbah in tehničnih izpopolnitvah iz leta 1948, kakor tudi vsi predpisi, ki so v nasprotju z določbami novega zakona. Končno bomo lahko spravili v arhiv vse tiste predpise, ki so nam delali toliko preglavic zaradi svoje zastarelosti in neuporabnosti na današnji stopnji našega družbenega in gospodarskega razvoja.

S tem člankom želimo opozoriti člane našega kolektiva na izid zakona, kakor tudi spodbuditi jih k razmišljanju o koristnih predlogih za pravilnik o tehničnih izboljšavah, ki ga bo kombinat predpisal po določbah 95. člena novega zakona.

Kakor nam že naslov zakona pove, so v njem obravnavane tehnične izboljšave in patenti oziroma izumi. Pri nas, kakor tudi verjetno v drugih gospodarskih organizacijah, smo največkrat obravnavali razne tehnične izboljšave in jim moramo zato posvetiti največ pozornosti. Kaj je izum in kaj je tehnična izboljšava, je v zakonu točno določeno. Izum je nova rešitev določenega tehničnega problema, ki se da uporabiti v industrijski ali kakšni drugi gospodarski dejavnosti. Izum se ne šteje za novega v naslednjih primerih: 1. če je bil v naši državi ali v tujini v tisku ali kako drugače isti izum objavljen in tako opisan, da bi ga strokovnjaki lahko uporabili; 2. če je bil v naši državi isti izum javno uporabljen, razstavljen ali prikazan, tako da bi ga strokovnjaki lahko uporabili; 3. če je bil izdan v naši državi ali v tujini za isti izum patent ali je bil izum zavarovan v kakšni drugi obliki. S patentom ni mogoče zavarovati izumov, katerih namen ali uporaba nasprotuje zakonu ali morali, znanstvenih pravil in načel, zdravil, po kemični poti pridobljenih snovi in snovi, ki so namenjene za človeško in živalsko hrano, sredstev za uživanje, pijač in začimb, pač pa se lahko zavarujejo s patentom zlitine in postopki za pridobivanje zdravil, po kemični poti pridobljenih snovi, sredstev za uživanje pijač itd.

Tehnična izboljšava je definirana kot tehnična rešitev, dosežena z racionalnejšo uporabo znanih tehničnih sredstev in tehnoloških postopkov, s katerimi se dosega večja produktivnost dela, boljša kakovost proizvodov, prihranek pri materialu in energiji, boljše izkoriščanje strojev in naprav ter boljša kontrola proizvodnje in boljša tehnična varnost dela.

Definiciji izuma in tehnične izboljšave sta zelo jasni in zato lahko pričakujemo, da ne bomo imeli nobenih težav pri ugotavljanju, ali imamo v konkretnem primeru opraviti z izumom, ali pa s tehnično izboljšavo. Zlasti ne, ker se izum zavaruje s patentom, ki ga upravičenec pridobi po posebnem postopku z odločbo Uprave za patente, medtem ko je za odločanje o tehnični izboljšavi pristojna na prvi stopnji gospodarska organizacija.

Sedaj, ko smo se seznanili s pomenom posameznih izrazov in ugotovili, da bomo morali s posebnim pravilnikom natančno urediti postopek in pogoje za preizkušanje in uporabo tehničnih izboljšav ter predvideti v njem načine nagrajevanja avtorjev, preglejmo določila zakona, ki se nanašajo na te izboljšave, da bomo lažje sodelovali s koristnimi predlogi pri sestavljanju in sprejemanju pravilnika.

Osnovna pravica avtorja tehnične izboljšave je odškodnina, ki mu jo mora plačati podjetje, če izboljšavo izkorišča. Avtor mora zahtevati priznanje pravice do odškodnine v enem letu od dneva, ko so začeli njegovo tehnično izboljšavo uporabljati, ker mu v nasprotnem primeru ta pravica preneha veljati. O višini odškodnine, pravi zakon, odloča samoupravni organ, ki sta pri nas delavski svet ali upravni odbor. Ta pristojnost bo dokončno urejena v pravilniku. Pred odločitvijo o zahtevi za priznanje pravice do odškodnine za tehnično izboljšavo mora samoupravni organ imenovati strokovno komisijo, ki naj zadevo preizkusi in pismeno ter z ustreznim predlogom poroča o ugotovitvah. Ta postopek vsi prav dobro poznamo, ker smo se ga posluževali tudi do sedaj. O od-

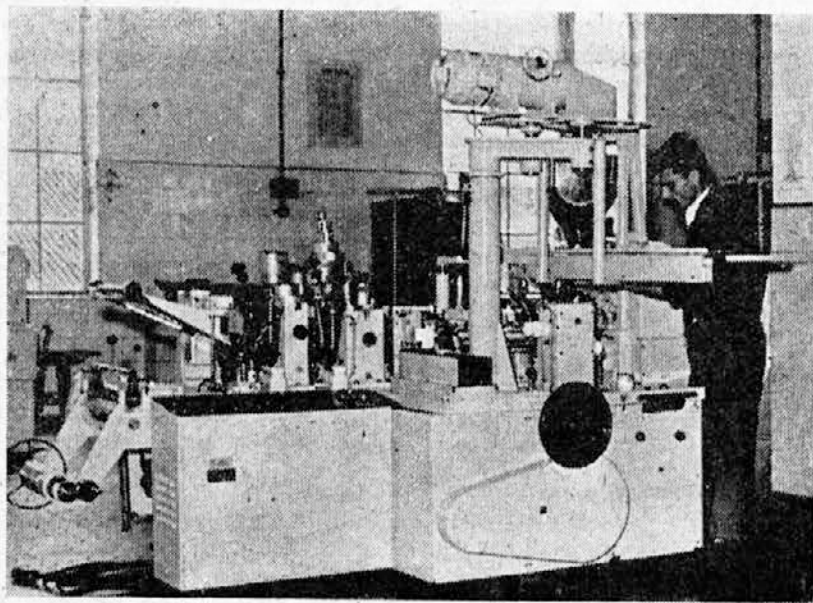
škodnini za tehnično izboljšavo in posebna dela za njeno uporabo ter o načinu izplačila odškodnine sklepeta avtor in podjetje pogodbo. Pri odmeri odškodnine se upoštevajo vse okoliščine, posebno pa tehnični in gospodarski pomen tehnične izboljšave, obseg in trajanje izkoriščanja ter koristi, ki se dosejajo z njeno uporabo, in pa osebni prispevek avtorja pri realizaciji tehnične izboljšave. Pravica do odškodnine gre avtorju izboljšave največ za tri leta njene uporabe v podjetju.

Kaj pa se zgodi v primeru, če podjetje avtorju ne prizna pravice do odškodnine? V tem primeru avtor izboljšave lahko zahteva, da o tem odloči arbitražni svet, ki odškodnino

dokumentacije, statistike in planiranja ter za organizacijske ukrepe na področju prometa blaga in storitev.

2. Za predloge strokovnih sodelavcev v znanstvenih raziskovalnih inštitutih in konstrukcijskih birojih, če se nanašajo na projekte, konstrukcije in tehnološke postopke, ki so jih pripravili in opravili ti strokovni sodelavci v okviru svojih rednih službenih nalog.

3. Za predloge, ki pomenijo samo prenos znanih tehničnih izkušenj iz tujih, domačih ali tujih organizacijskih enot oziroma organizacij z bolj razvito tehniko ali iz strokovne literature. S tem ni rečeno, da avtorji takšnih

Gvido Trebec — novator je dopolnil z datirko pakovalni stroj za brikete.

tudi odmeri, če se stranki ne moreta sporazumeti o njeni višini. Arbitražni svet odmeri odškodnino tudi tedaj, če podjetje, ki je uvedlo ali uvaja tehnično izboljšavo, priznava avtorju pravico do odškodnine, pa se z njim ni moglo sporazumeti o njeni višini.

Kakšen organ je arbitražni svet in kje je? Tudi na to vprašanje odgovarja zakon, ki pravi, da ta svet sestavljajo trije člani, od katerih enega imenuje avtor tehnične izboljšave, drugega podjetje, predsednika pa Okrožno gospodarsko sodišče, ki je pristojno za sedež podjetja. Za nas je torej stvarno in krajevno pristojno Okrožno gospodarsko sodišče v Kopru. Vse, kar smo doslej povedali o tehničnih izboljšavah, ne velja po 96. členu zakona:

1. Za predloge za izboljšanje organizacije na področju administracije, knjigovodstva,

koristnih predlogov ne zaslužijo nobenega priznanja. Nasprotno! Zakon pravi, da se tudi ti nagrajujejo, vendar pa po določbah tarifnega ali premijskega pravilnika podjetja, ne pa po pravilniku o tehničnih izboljšavah. Nagrada je torej zagotovljena vsakomur, ki s svojimi predlogi prispeva k čim večjim uspehom podjetja. Pri tem ni važen položaj, delovno mesto, kvalifikacija, ali druge osebne lastnosti posameznika, ampak koristnost njegovega predloga. Torej tudi vsak nekvalificiran delavec lahko daje svoje predloge za racionalnejšo porabo znanih tehničnih sredstev in tehnoloških postopkov, s katerimi je moč doseči večjo produktivnost dela, boljšo kakovost proizvodov, prihranek na materialu itd. Vsak tak predlog bo podjetju dobrodošel in bo primerno nagrajen. Racionalizatorji in izumitelji, vaši uspehi bodo koristili kolektivu, skupnosti in vam samim!

Vera Poropat:

Izobraževanje kadrov v lanskem letu

Kakor je gotovo vsem članom kolektiva znano, imamo v našem kombinatu tudi denarna sredstva za izobraževanje kadrov — sklad za kadre. V preteklem letu smo imeli s 1. januarjem 1960 v tem skladu 8.071.003 dinarjev. Vse leto smo pošiljali naše ljudi na razne seminarje in tečaje, kateri so bili zelo koristni za naše ljudi, kakor tudi za ves kolektiv, kajti na teh tečajih si ljudje pridobijo teoretično ali pa praktično znanje, ki ga potem uporabljajo v tovarni na svojem delovnem mestu.

Prav tako smo prirejali razne tečaje v tovarni sami, kot na primer tečaj o higienskem minimumu, tečaj za visoko kvalifikacijo v živilski industriji, knjigovodski tečaj, tečaj za nemško korespondenco itd. Razen tega pa smo v preteklem letu dali Delavski univerzi v Izoli dotacijo 1.000.000 dinarjev za izobraževanje naših kadrov v okviru Delavske univerze kakor tudi ostalih ljudi v Izoli. Torej smo v letu 1960 porabili za izobraževanje 3.180.551 dinarjev, kar vsekakor ni malo.

Vendar kaže, da ljudje sami še niso dovolj zainteresirani za izobraževanje, še niso dojeli pomena izobraževanja za odrasle in mladino.

Želimo, da bi dosegli v splošnem izobraževanju letos še lepše uspehe, kakor smo jih dosegli lani.

Poglejmo detajlni prikaz porabe sklada za kadre v letu 1960:

	din
Celoten sklad za kadre v letu 1960	8.071.003
Poraba sklada v letu 1960	3.180.551
Ostane za leto 1961	4.890.452
1. tečaj za strojepisje	9.750
2. tečaj nemške korespondence	7.500
3. knjigovodski tečaj	8.500
4. seminar za družbeno upravljanje	228.660
5. tečaj za visoko kvalifikacijo v živilski industriji	31.500
6. seminar za brodogradnjo	7.060
7. oskrbovalnica za Antona Sinčiča	30.876
8. oskrbovalnica za Petra Kobala in Matjaža Nabernika	63.974

9. šolanje Marize Jankovič	84.980
10. tečaj o zaščiti parnih kotlov	26.000
11. seminar za obločno varjenje (Ivan Trampuž)	40.000
12. opravljanje izpita R. Radojkoviča	8.235
13. ESS Koper — šolnina za štiri naše člane	40.000
14. intenzivni tečaj angleškega jezika — Lesjak	112.000
15. prispevek za seminar o tovarniškem tisku	15.000
16. seminar za tehnologe (Krstič, Jazbec, Pangeršič)	62.040
17. higienski minimum	20.710
18. seminar — Ekonomski servis Ljubljana	34.000
19. Zavod za zaščito materiala (Jože Kovač)	45.000
20. seminar v Radovljici	59.520
21. Centralna šola v gospodarstvu Rovinj	1.000
22. Mojsrška šola Pula	5.000
23. stroški izpita za Bruna Toncetiča	7.750
24. tečaj za voznike motornih vozil	15.000
25. seminar — Višnjič in Jakomin	33.000
26. dotacija Delavski univerzi v Izoli	1.000.000
27. seminar — Emil Pugelj	27.600
28. seminar za mojstre in predelavce	45.000
29. seminar — Jože Bajt	30.000
30. seminar za vodilno osebje	1.500
31. intenzivni tečaj angleškega in nemškega jezika	500.000
32. tečaj za offset strojnike	22.134
33. nabava »Ustava za delavsko in socialno zakonodajo«	8.000
34. prvi seminar strojne fakultete — Ivo Hajšek	35.000
35. ESS Koper — šolnina	30.000
36. oskrbovalnica Ribiška šola Piran	454.000
37. razna plačila za leto 1959	30.262
S k u p a j	3.180.551

O mehanizaciji proizvodnje okroglih doz

Naš oddelek za proizvodnjo pločevinaste ambalaže nima mehaniziranega tehnološkega postopka za proizvodnjo okroglih doz. Ta okoliščina nam večkrat povzroča težave, zlasti kadar je treba izdelati mnogo določenih tipov doz te vrste.

Za tako proizvodnjo obstajajo posebne linije avtomatov, ki se ne glede na graditelje takih linij v svojem bistvu med seboj mnogo ne razlikujejo, vsaj če jih obravnavamo s splošnega vidika. To opazimo že, če n. pr. primerjamo liniji dveh različnih graditeljev, kot sta na primer nemška tovarna Kaggers-Hammer in italijanska tovarna Cevolani.

Ugotovili bomo razlike v cenah, v tehničnem pomenu pa predvsem v materialu, podrobni tehnični izvedbi in opremljenosti posameznih strojev kot elementov, ki tako linijo sestavljajo, a končno še v proizvodni zmogljivosti.

Običajno so tri vrste linij, ki se razlikujejo po njihovi proizvodni zmogljivosti in znašajo: 35.000 do 37.000, 70.000 do 75.000 doz v osmih urah, in linije z izredno visoko proizvodno zmogljivostjo, ki znaša do 400 doz na minuto, 272.000 doz v osmih urah. Avtomatične linije izdelujejo le za manjše formate, katerih premer ne presega običajno

150 mm, to je za formate, ki po mednarodnih uzancah ne presegajo vsebine 1,5 kg do 2 kg.

Kompletne linije sestavljajo: prvič stroji, ki so s transportnimi trakovi in elevatorji medsebojno povezani tako, da tvorijo v obratovanju sinhronizirano celoto, in drugič vzporedni stroji, ki opravljajo ločene faze tehnološkega procesa.

Neločljivi del linije, če ga tako imenujemo, tvorijo naslednji stroji:

1. stroj za formiranje in zapogibanje (»falcanje«) oboda. V ta stroj vlagamo za obod zrezane kose pločevine, ki jih avtomat krivi v popolnoma okroglo obliko in obenem falca.

2. mehanizem za spajkanje zapognjenega oboda (»lotanje falcanega« oboda), ki je v svojem bistvu sestavljen iz kopeli z raztaljeno zlitino svinca in kositra, v kateri se vrtiloma potopljena podolžna os, po kateri drčijo falcani obodi, ki jih z določeno brzino premika za to prirejena veriga. Ta mehanizem ima dva dela, in sicer do sedaj opisani topli del in hladni del, ki sestoji iz že omenjene osi, podaljšane izven kopeli. Funkcija hladnega dela je hlajenje oziroma strjevanje lotanega šiva doze.

3. bordez avtomat sprejema lotane obode, jih bordira na obeh straneh in predaja bordirane obode.

4. stroji za zapiranje doz za namestitve dna oziroma pokrova.

Vzporedno grupo strojev tvorijo krožne škarje za prirezovanje pločevine za obode, dalje tako imenovane cik-cak škarje za prirezovanje listov pločevine z litografiranimi dne, avtomatična stiskalnica z enojnim ali

dvojnim orodjem ter avtomatična gumirka s pripadajočo sušilno pečjo. Tu je omeniti še stroj za avtomatično ugotavljanje hermetičnosti obodov, ki deluje s popolno preciznostjo, tako da sleherni obod z najmanjšo napako hermetičnosti avtomatično izloči iz procesa preizkušnje.

V zadnjem odstavku navedeni stroji niso nujni tam, kjer so ambalažni oddelki z njimi že opremljeni.

Razumljivo je, da mora biti avtomatična opremljena s tolikimi orodji, kolikor formatov želimo na njej izdelovati. Preureditev linije iz enega na drugi format traja približno 6 ur, s pogojem, da to delo opravlja izvežbani mehanik.

Precizno opremljena in vzdrževana linija da prav tako zanesljiv in precizen proizvod. Za upravljanje linije je treba le 4—5 delavcev.

Mehanizacija proizvodnje je danes cilj moderne ekonomije in tehnike, ki je razen ostalih gospodarskih panog prav v prehranbeni industriji važen činitelj za njeno rentabilnost.

V eni izmed dvanajstih tovarn podjetja Lubeca Werke v Lübecku pri Hamburgu sem imel priložnost videti tri linije srednje zmogljivosti v obratu. Omeniti moram, da so linije zavzemale zelo majhno površino in da je bila zmogljivost tudi glede na to zelo velika.

Zaradi štednje prostora in delovne sile je bil ves promet za skladiščenje praznih doz urejen po tekočih trakovih in elevatorjih preproste in ekonomične izvedbe.

Inž. Bogomir Cotič:

O koroziji

(Kemično razjedanje bele pločevine)

Problematika v živilski industriji je zelo obsežna. Eden izmed problemov, ki je zelo zanimiv bodisi za proizvajalca pločevinaste embalaže oziroma pločevinastih doz in prav tako zelo zanima tudi živilskega tehnologa, je vsekakor korozija.

Pod pojmom korozija (razjedanje) razumemo vse tiste fizikalno-kemijske procese, ki nastajajo med pločevino doze in produktom v dozi in ki končno privedejo do korodiranja (razjedanja), do bombaže (nabreklosti) in celo do perforiranja (predrtja) samih doz in produkt na ta način onesposobijo za prodajo.

Na to problematiko vplivata dva činitelja, in sicer: na eni strani bela pločevina doze, na drugi strani pa produkt, pogoji embaliranja ter skladiščenja. Poskusi so pokazali, da ima pri koroziji veliko vlogo pH (to je kislost) produkta in da so najbolj kisli produkti tudi najbolj korozivni. Kljub temu pa je tudi

dokazano, da korozija ni vedno proporcionalna s kislostjo. Tako je namreč nekatere vrste sadja, ki so manj kisle, teže konservirati. Če smo jim povečali kislost, se je zmanjšala korozivnost; toda v nekaterih drugih primerih se dogaja prav nasprotno, da se namreč korozivnost produkta še poveča.

Premnogokrat, pa čeprav poznamo kislost in razne inhibitorje (to je razne korozijske zaviralce), nam ni mogoče predvideti korozije, ker nekateri produkti raje napadajo železo, drugi pa raje napadajo ali reagirajo s kositrom, medtem ko tretji spet ne kažejo posebnih tendenc niti do enega niti do drugega elementa. Kljub zamotanosti teh procesov pa drži dejstvo, da prisotni kositer ščiti na elektro-kemijski način pločevino in da deluje kot zavirač pri celotnem korozivnem procesu. V kislem mediju se namreč kositer topi pred železom in se tvori pri tem tako imenovani nascentni vodik, ki se deponira na razkrite delu pločevine in jo s polari-

zacija štiti, da ne bi železna oziroma jeklena pločevina bila korodirana. Železo na ta način (dokler je prisoten kositer) ni napadeno in ne gre v raztopino, toda ta zaščita zaradi heterogenosti razkrite jeklene pločevine ni vedno stoodstotna.

Znano je, da je bela pločevina porozna (luknjičava) in pri nekaterih prevladuje tudi mnenje, da je z uporabo boljše pločevine, to je pločevine bogatejše na nanosu kositra, izključena možnost korozije. Res je, da bogatost nanosa zmanjšuje poroziteto (luknjičavost) pločevine, toda vedeti moramo, da je tudi dobra pločevina zelo porozna in da znaša pri njej razkritost železa ca. $0,67 \text{ mm}^2$ na m^2 , kar je vsekakor veliko. Zato poroznost pri nevernirani pločevini nima tiste vloge, ki ji jo še sedaj nekateri pripisujejo. Poskusi so pokazali, da se včasih bolje obnaša pločevina tipa Coke (z nanosom kositra $24,6 \text{ gr}$ na m^2 na obeh straneh plošče) kakor tipa Charcoal (ki ima 44 gr/m^2 na obeh straneh plošče), ali vsaj na enak način z različnimi produkti. Iz tega torej sledi, da povečanje nanosa kositra ni premosorazmerno z odpornostjo proti koroziji.

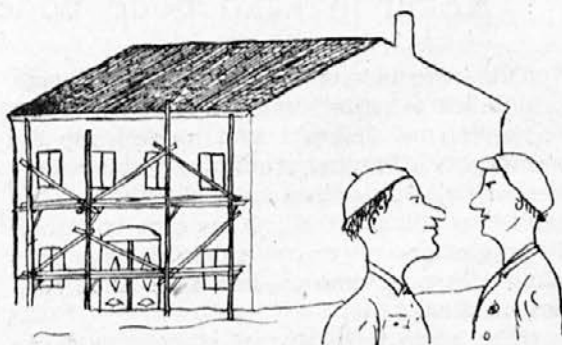
Pri odpornosti proti koroziji je zelo važna tudi sestava jeklene pločevine. Elementi, ki vplivajo na njeno kakovost, so: prisotnost ogljika, fosfora, silicija, žvepla, kroma, mangana, niklja in molibdena. Nezaželena in zelo škodljiva je vsekakor prevelika prisotnost fosfora in silicija. Sicer pa niso vsi strokovnjaki istega mnenja. Res pa je, da jeklena pločevina dobrih mehanskih lastnosti nudi dobro odpornost nasproti koroziji. Čim bolj je sestava jeklene pločevine heterogena in čim več vsebuje nezaželenih primesi, tem večja je možnost korozije zaradi nastanka elektro-toko-krogov, ki na elektro-kemijski način povzročajo korodiranje osnovne baze bele pločevine.

Za močno agresivne produkte, med katere spadajo tudi nekateri ribji proizvodi, moramo zaradi tega uporabljati pločevino z dobrimi mehanskimi lastnostmi. Najbolje pa je, da v teh primerih belo pločevino verniramo. Verniranje pa mora biti brezhibno in vernirana pločevina brez por (luknjic), ker se v obratnem primeru dogodi, da je zaradi majhne prisotnosti in zaščite kositra pri tako vernirani pločevini korozija mnogo večja in se zgodi, da celo laže pride do perforacije doz. Običajno se dogaja, da se pojavljajo pri verniranju bele pločevine pore prav tam, kjer je že sama podlaga jekla defektna zaradi prisotnosti tujih primesi. Zato sta potrebni pri procesu verniranja izredna pozornost in dobra kakovost lakov, ki omogočita dobro prekritje vseh por. Za nekatere produkte je bolj priporočljivo uporabljati neverniranih doz, kajti nascentni vodik, ki nastane pri reakciji kositra s kislinami, tvori redukcijski medij,

zaradi katerega produkti ne oksidirajo in ne potemne, temveč dobijo lepši videz in boljši okus. Pri neverniranih dozah je značilni duh po konservi veliko manjši in tudi prej izgine kakor pri dozah, ki so bile vernirane, kajti nanošeni kositer na jekleno podlago pločevine veže na sebi žveplovodik (plin, ki diši po gnilih jajcih), ki nastane ob delnem razpadu beljakovin med sterilizacijo. To je tako imenovani pojav »marmoriranja« pločevine, ki ga opazimo po navadi na notranji strani pokrova, kadar odpremo dozo, ki vsebuje beljakovinske produkte (ribe, meso, jetrno pasteto, grah itd.). Notranja stran pokrova je sivovijoličasta, včasih tudi črnkaste barve. Če pa to pogledamo iz različnega zornega kota, se nam te barve mavrično prelivajo. Kaj se pri tem dogaja? Nastali žveplovodik se je vezal s kositrom in tvoril sol v obliki finih kristalčkov, na katerih se lomi svetloba, da dobimo mavrično sliko. Če pa je pločevina porozna, tedaj se žveplovodik veže tudi z železom, tvoreč črne kristale, ki se kaj radi odtrgajo in padajo na površino produkta (črne pike ali črni madeži, ki jih včasih vidimo na rezkih tunine).

Vse to pa se pri verniranih dozah ne dogaja, če je lak nepropusten za pline. Nastali žveplovodik (ker ne pride v kontakt s kositrom ali z razkritim delom pločevine) ostane prost nad produktom v obliki plina. Ko odpremo tako dozo, nam zaudari neprijeten in zoprni duh, tako da včasih pomislimo, če je produkt v dozi še dober. Produkt je vsekakor dober, potrebno je le stresti vsebino doze na krožnik in malo počakati, da omenjeni plin izgine, kar se kaj kmalu zgodi. Produkt dobi spet takoj svoj normalni duh in okus.

Razen zgoraj omenjenega pospešuje korozijo doz še prisotnost kisika, prisotnost ali nihanje temperature skladiščenja ter razni drugi činitelji, ki še povečujejo zapletenost omenjene problematike.

- Tole hišo bodo pa podrli.
- Kako pa to veš?
- Saj vidiš, da jo že popravljajo.

Inž. Gabrijel Cotič:

Stanovanjska zadruga

V eni izmed prejšnjih številčk »Našega glasa« je bila nakazana pot bodoče graditve stanovanj, namreč graditve v sklopu stanovanjske zadruge, ki pomeni pridobitev večjih stanovanjskih površin s čim manjšimi sredstvi.

Upravni odbor našega podjetja je imenoval iniciativni odbor za ustanovitev zadruge z nalogo, da pripravi vse potrebno, zbere podatke, pogoje in da s prvimi interesenti ustanovi in registrira zadrugo.

Po podatkih, s katerimi razpolagajo člani iniciativnega odbora, kaže stvar tako:

1. Lokacija.

Urbanisti ObLO Izola so določili tri glavne lokacije za nadaljnje zidanje v Izoli, in sicer lokacijo med Dantejevo ulico in glavno cesto Izola—Portorož, kjer je lep kompleks še nezazidanih parcel. Ta lokacija je namenjena predvsem za gradnjo eno- do največ dvodružinskih hiš. Druga lokacija je določena v bližini bolnišnice oziroma bivše Lesne galanterije. Tu naj bi prav tako gradili eno, do največ dvodružinske hiše in nekaj vrstnih hiš. (Pri vrstnih hišah je ena stena skupna in s tem stroški nekaj nižji). Tretja lokacija med Kraško ulico in glavno cesto Izola—Koper, to je v bližini že sezidanih 6 stanovanjskih blokov, je namenjena za zidanje »veriznih« hiš, t. j. posameznih skupin hiš — po 4 do 6 v skupini. Hiše so dvodružinske, in sicer z enim stanovanjem v pritličju in enim v prvem nadstropju. Za zdaj je prostih parcel precej in prvi interesenti imajo izbire več kot dovolj.

2. Tip hiše.

S predvidevanjem, da je največ interesentov za eno-, kvečjemu dvostanovanjsko hišo,

zbira iniciativni odbor idejne načrte za take tipe hiš. Računamo s tem, da do pike enakih stanovanj nihče ne bo maral že zaradi različnega števila družinskih članov. Ta bo hotel več prostorov na enaki površini, drugi manj, tretji večjo stanovanjsko površino itd., do česar ima tudi pravico, saj vlaga tu svoja sredstva in trud, zato je potrebna prožnost pri načrtih, kar imamo zagotovljeno s strani občine.

Projektant pa bo gotovo ugodil željam posameznikov glede razporeditve oziroma razširitve objekta.

3. Pogoji odplačila.

Danes še ne moremo pisati o tem, koliko bo znašalo mesečno odplačilo dolga za hišo za dobo 35 let. Odvisno bo predvsem od stroškov gradnje in višine lastnih vloženi sredstev (bodisi v denarju, materialu in vložnem delu). Naše podjetje bo soudeleženo s sredstvi, t. j. dalo bo posameznim članom zadruge na brezobrestno posojilo sredstva. Ta sredstva in lastna sredstva posameznika predstvaljajo soudeležbo pri kreditu, ki ga bo dal Stanovanjski sklad Izole. Seveda si bo podjetje pridržalo nekatere pravice, kot pravico izbire člana glede na njegovo moralno in strokovno kvalifikacijo, pravico da zadrži člana zadruge v podjetju za neko določeno dobo itd., kar vse bo vneseno v posojilne pogoje.

Iniciativni odbor vabi vse člane kolektiva, ki so zainteresirani za gradnjo lastnega doma, da se zglasijo. Treba se bo pogovoriti podrobneje o pravih zadruge, registraciji zadruge, pripravi načrtov v skladu z željami, analizi možnosti za razne pocenitve, določitvi lokacije itd. Vsekakor pa tudi tu velja pravilo kdor prej pride, prej melje!

Miro Banovac:

Komu in kako bodo podeljena stanovanja kombinata

Odgovore na ta vprašanja dobimo v novem pravilniku o razdeljevanju stanovanj, ki ga je sprejel naš delavski svet na seji dne 31. januarja t. l. Predlog pravilnika je bil objavljen na oglasni deski in si ga je lahko ogledal vsak član kolektiva. Kljub temu ne bo odveč, če pregledamo najvažnejša določila tega pravilnika in ponovimo to, kar naše člane najbolj zanima.

Kdo lahko reflektira na stanovanje kombinata? Samo tisti, ki so v stalnem in rednem delovnem razmerju s podjetjem. Zaman bodo torej prosili za stanovanje tisti, ki so s kombinatom le v začasnem delovnem razmerju,

v delovnem razmerju na poskušnjo, in tisti, ki so zaposleni pri nas le honorarno. Le izjemoma lahko dobi naše stanovanje delavec, ki je kombinatu nujno potreben, ni pa še v rednem delovnem razmerju, če se obveže, da bo sklenil tako delovno razmerje, takoj ko mu bo potekel odpovedni rok v organizaciji, v kateri je zaposlen.

S stanovanji razpolagata dva organa, in sicer upravni odbor in komisija za družbeni standard. Prvi dodeljuje 25 %, druga pa 75 % prostih stanovanj. Samo razdeljevanje oziroma dodeljevanje stanovanj je naslednje: Celotno število prostih stanovanj je razdeliti

na tri dele: ena četrtnina je namenjena borcem in invalidom, druga četrtnina delavcem, ki jih podjetje nujno potrebuje, ostala stanovanj pa so namenjena tistim, ki se ne morejo uvrstiti niti v prvo niti ne v drugo kategorijo prosilcev za stanovanja.

O dodelitvi stanovanj delavcem, ki jih podjetje nujno potrebuje, odloča upravni odbor na predlog glavnega direktorja, o vseh ostalih stanovanjih pa odloča komisija, ki mora seveda pri tem paziti, da dobijo četrtnino stanovanj borci in invalidi, polovico pa ostali upravičenci.

Komisija dodeljuje stanovanja na podlagi individualne presoje stanovanjskih problemov prosilcev, pri čemer mora obvezno upoštevati tudi naslednje kriterije:

1. strokovna izobrazba, ki je potrebna za delovno mesto, na katerem delavec dela.
2. službena leta v podjetju.
3. število družinskih članov prosilca, zaposlenih v podjetju.
4. sodelovanje v NOB.
5. zasluge v političnem in družbenem razvoju.
6. invalidnost (delovna ali vojna).
7. odlikovanja (delovna ali vojaška).
8. sodna odpoved dosedanjega stanovanja.
9. ločeno gospodinjstvo.
10. koristna stanovanjska površina na družinskega člana.
11. kakovost stanovanja.
12. oddaljenost stanovanja od tovarne.
13. zdravstveno stanje družinskih članov.

Vsi ti kriteriji so v pravilniku razčlenjeni in še posebej obrazloženi.

V IV. poglavju pravilnika je natančno opisano, kako bomo reševali prošnje in izdajali odločbe za stanovanja. Predviden je postopek, ki se bistveno razlikuje od tistega, ki smo ga bili vajeni doslej. Komisija bo v bodoče seznanjala kolektiv s številom razpoložljivih stanovanj, z njihovo kakovostjo, velikostjo oziroma prostornino in naslovi. Razen tega pa bo določila rok, v katerem bodo morali interesenti vložiti prošnje za stanovanja. Prosilci se bodo torej v bodoče potegovali za stanovanja, ki si jih bodo lahko pred vložitvijo prošnje tudi ogledali. Na ta način se bodo prosilci lažje odločili, kdaj in za katero stanovanje bodo vložili prošnje, olajšano pa bo tudi delo komisije, ker se bo ta omejila le na izbiro enega, in sicer najprimernejšega kandidata za določeno stanovanje.

Prošnje boste vlagali kakor doslej v splošnem sektorju, ki jih bo po preteku roka odstopil komisiji. Po seji bo komisija odstopila svoj sklep glavnemu direktorju v izvršitev z odločbo o dodelitvi stanovanja. Vsaka taka odločba bo morala biti objavljena na vidnem mestu v obeh obratih, tako da bo z njo lahko

seznanjen vsak član kolektiva. Če se bo čutil prizadetega, se bo pritožil v roku 15 dni delavskemu svetu. Tisti, komur je bilo dodeljeno stanovanje, bo postal nosilec stanovanjske pravice šele, ko bo njegova odločba pravnomočna, to je 15 dni po njeni objavi, če se nihče ne pritoži, ali pa po dokončnem sklepu delavskega sveta o pritožbi, v primeru pritožbe.

Ko je delavski svet sprejemal pravilnik, je sklenil, da za zdaj še ne bo reševal prošenj za stanovanja po opisanem postopku. Komisija ima registriranih še približno 120 neresenih prošenj, ki so jih člani našega kolektiva vložili pred sprejemom pravilnika in ne bi bilo lepo, če bi sedaj vse te prošnje zavrnili in zahtevali, da jih prosilci zato ponovno vlagajo. Ko bo komisija rešila vsaj najbolj kritične primere, bo začel veljati novi postopek, ki ga bodo morali obvezno upoštevati tako prosilci za stanovanja kakor tudi organi, ki so pristojni za reševanje stanovanjske problematike.

Zelo važno je tudi določilo, da se nosilec stanovanjske pravice lahko vseli v dodeljeno mu stanovanje šele po sklenitvi stanovanjske pogodbe s hišnim svetom. Ta pogodba je predpisana z zakonom o stanovanjskih razmerjih in je zato vsaka vselitev brez nje nezakonita. Ne da bi predhodno sklenil pogodbo, se lahko vseli v stanovanje samo tisti, kateremu je stanovanje dodeljeno v novi hiši, vendar pa je tudi ta dolžan skleniti pogodbo takoj po izvolitvi hišnega sveta.

Pravilnik je tudi rešil vprašanje zamenjave stanovanj, s katerimi razpolaga podjetje. Nosilci stanovanjske pravice ne morejo zamenjati stanovanja brez predhodnega soglasja komisije in odločbe glavnega direktorja. Zamenjava stanovanj, s katerimi razpolaga podjetje, torej ni prepovedana, morajo jo pa odobriti pristojni organi.

Glede odpovedi stanovanj se pravilnik sklicuje na zakon o stanovanjskih razmerjih in določa, da se stanovanja odpovedujejo po tem zakonu, vendar pa so tudi tu predvidene nekatere izjeme. Starostni upokojeanci in delavci, ki jim je prenehalo delovno razmerje z upokojitvijo, zaradi invalidnosti pri delu v kombinatu, obdržijo v vsakem primeru stanovanjsko pravico, ki so si jo pridobili med svojim delovnim razmerjem. Enako velja za družinske člane umrlega nosilca stanovanjske pravice. Zaradi pomanjkanja prostora ni bilo mogoče v tako kratkem članku zajeti vsega, kar predpisuje pravilnik o stanovanjskih razmerjih. Omejiti smo se morali zato na tista določila, ki so za večino naših bralcev najbolj zanimiva. Vsi tisti, ki se želijo natančneje seznaniti s pravilnikom, naj ga preberejo v celoti, ali pa naj se obrnejo s posameznimi vprašanji na pravnika v kombinatu, ki jim bo prav rad odgovoril in pomagal.

Vera Poropat:

Organizirali smo tečaj prve pomoči

Občinski odbor Rdečega križa, komisija za zdravstveno prosveto, je na skupnem sestanku z zastopniki higiensko-tehnične službe iz podjetij obravnavala potrebe podjetij glede uvedbe tečajev prve pomoči v vseh večjih gospodarskih organizacijah. Ugotovljeno je bilo, da vsa večja podjetja potrebujejo osebe, ki naj bi bile sposobne nuditi prvo pomoč ponesrečenemu delavcu oziroma delavki.

V našem kolektivu je precej manjših ne-zgod med delom, pri katerih bi lahko nudili poškodovancu takojšnjo prvo pomoč že na delovnem mestu samem, če bi imeli usposobljene ljudi v vseh oddelkih. S tem bi pridobil oddelek na času, ki je sicer izgubljen, ko gre delavec v obratno ambulanto, da mu tam nudijo prvo pomoč. S takimi primeri se tudi po nepotrebnem obremenjujeta naši ambulanti.

Ker pa v našem kolektivu nimamo usposobljenih ljudi, ki bi znali nuditi prvo pomoč, smo z veseljem sprejeli sklep komisije za zdravstveno prosveto, da v kombinatu organiziramo tečaj za prvo pomoč.

Tečaja so se udeležili člani našega kolektiva iz obratov ARGO in IRIS, in to iz vseh ekonomskih enot. Na tečaju je predaval naš zdravnik, tov. dr. Roman Vidmar, kateremu se ob tej priložnosti prisrčno zahvaljujemo za njegovo nazorno podajanje snovi in požrtvovalnost.

Tečaj je trajal 30 ur, in sicer v popoldnevih v Rdečem kotičku obrata IRIS. Ob zaključku tečaja so bili izpiti pred izpitno komisijo, ki jim je prisostvovala tudi predsednica komisije za zdravstveno prosveto tovarišica dr. Amalija Cotič. Izpite je uspešno opravilo 13 tečajnikov, kateri so prejeli pismeno priznanje o opravljenem tečaju.

S tem tečajem smo torej dobili 13 ljudi v našem kombinatu, katerih dolžnost odslej bo, skrbeti v svojih oddelkih za omarice Rdečega križa in nuditi prvo pomoč vsakemu delavcu, ki se bo poškodoval pri delu.

To je bil v našem kombinatu prvi tečaj te vrste, vendar bodo v bodoče ti tečaji redni, da si s tem zagotovimo kader, ki nam je nujno potreben.

Ado Makarovič:

Iz zgodovine bolhač

(Mojemu kritiku)

Nikar se ne ustrašite naslova, tovarišice in tovariši, ker po kompetentni prepovedi pisati »učeno«, bom postregel z oslarijo, kakor sem obljubil. Kaj je bolhač, je znano: sredstvo zoper mrčes. Bolhača je vsaka rastlina, iz katere lahko naredimo bolhač. Ker smem napisati le toliko in toliko strani, sem se omejil na dve bolhači: na krizantemo in marjetico. Če bo potem to učeno, naj me takoj Hudič vzame! (Tovariš arbiter in cenzor, izvolite se spomniti, da je Hudič lastno ime!). Bolhače so strupene rastline, saj uničujejo mrčes. Zakaj so nekatere rastline strupene, se ne smem izraziti, ker to ve samo ljubi Bog (Tovariš korektor, pustite mu veliko začetnico, ker je tukaj mišljen kot oseba, prosim!). Strupi bolhač se imenujejo piretrini, ker se nekatere bolhače imenuje pač piretri. Etimologijam se moram po nalogu izogibati, vendar smem povedati, da je retrum — od zadaj — in da ne smem zanikati možnost prvotne oblike »pri retrici«. Saj je tam gotovo tudi srbelo (in ne samo —v). Takoj moram pripomniti, da to ne gre na noben konto, temveč je samo izogibanje takozvane učenosti. Zgodovinsko kamenje, ki sem ga nabral (da ne rečem material, ki spominja na materializem) sem moral zavreči,

ker ima prečudna imena, ki naravnost smrdijo po učenosti, kakor n. pr. Fumaria officinalis smrdi po dimu, Delphinium stafisagria smrdi po ribah, Chrysanthemum itd. smrdi po temi o krizi, Pyrethrum itd. — je (kakor zgoraj!) naravnost svinjski, in tako dalje. Znano je, da se je DiDiTi iztrošil, kakor se enkrat tudi vsak človek, in kakor sta se krizantema in marjetica že davno v zgodovini. Iztrošijo se torej tudi rastline, čeprav jih je ljubi Bog ustvaril zato, da bi ostale vedno enake. Kakor je n. pr. človeka, da bi ostal vedno gladek kakor ilo, pa so mu zrastle dlake; v dlake so se preselile uši in bolhe, ki so bile ustvarjene (prvotno!) za opico, iz opičjih kožuhov v človeške. Na tistem jabolku, ki ga je ugriznila Eva, so bile namreč že uši ali bolhe, ki so zlezle ali skočile Evi v muštače. Ko je jedel še Adam, je bilo konec prvega raja, ker on je imel celo brado. Od takrat je torej ta šiba božja nad človekom, za kazen ker ga je bilo sram, da je gol. Zmagal je torej Satan Belcebub, ki pomeni (če smem reči!) Baal Zebub, bog uši in muh. Tedaj je nastal tudi pojem raja: to je tisti kraj, kjer ni muh, seveda upajmo, da tudi ne bolh, uši in drugih bitij sorodnega pomena, ki so v resnici nedolžno orodje Belcebubovo, ki je nastopal torej kot božji sluga in rabelj, ne-

kak fašist. Toda neskončno usmiljeni stvarnik je ustvaril Japoncem krizantemo in Slovencem marjetico. Te dve cvetlici sta jih branili muh in drugega mrčesa. Kakor japonske geješe, tako so si tudi slovenske dekllice vtičkale (oprostite izrazu!) te cvetlice v — lase, ker prav tam so jih grizle uši, ki so glavna stvar, kakor pravi slovenski pregovor. To dejstvo je povzročilo pletenje vencev iz marjetic, ki si jih še dandanes natikajo dekllice na glavo. Javna zgodovina nam pove, da se je Eva pokrivala s figovim listom, tajna zgodovina pa ve, da se je pokrivala z marjeticami, spletenimi v venec. Še danes pravimo, da je ta in ona zgubila — venec. To pomeni, da je dobila uši. Ušivi so bili namreč moški, ki so bili tako zabiti, da niso razumeli, zakaj se ženske »krasijo« z marjeticami, krizantemami in drugimi bolhači, in so mislili, da je to takozvana »nečimernost«. To je bilo v matrijahatu (tovariš korektor, ne popravljal!), ki se tako imenuje, ker so takrat matere še jahale. Moški so držali za povodce in vlekli osla. Tako je bilo tudi v srednjem veku, iz katerega nam viri poročajo, kako so grajske gospodične (tov. korektor, pusti mi, prosim, to besedo, ker ne prihaja od spodič! Hvala!) — brbale po viteških glavah in iskale izvoljenec svojega srca — uši. O bolhah, ki staneje drugje, viri, žal, ne poročajo, pa to si lahko sami mislimo. Kako so bile tiste gospodične deviške, to ste čitali že v Engelsu. Bile so torej že same ušive, in so torej dobro vedele, kako to srbi.

Kako Japonci ljubijo in častijo krizantemo, je znana stvar, ni pa tako znana japonska bajka, da se je neka zvezda poročila s soncem in je rodila prvega — cesarja brez bolh. Ime mu je bilo Mikado, ker je pač mikal, t. j. se praskal. To je razumljivo, ker je cesarica pač morala prej izgubiti devištvo (in je torej dobila bolhe) predno je mogla roditi. Mogoče pa je takrat krizantema že izgubila moč proti bolham, in ohranila le tisto proti muham? Tudi v to bi dvomil, sa je znano, kako so ministri pihali okrog Mikada in ga branili muh. Da bi ga okrasili s krizantemami, ni bilo primerno, niti potrebno; saj je imel ministre. Ko pa je Mikado umrl in se kot tak sam ni mogel braniti muh, ministri pa tudi niso smeli več pihati nanj, ko je ležal izpostavljen ljudstvu sedem dni in je že samo pihalo od njega. Tedaj so ga pokrili s krizantemami, v znamenje, da gre tja, kjer ni muh! Ta japonski običaj pokrivanja mrtvih s krizantemami se je razširil po vsem svetu, ker se je namreč razširila krizantema. Dokler pa ta japonska kultura ni dosegla nas Slovencev, je bila naša bolhača — marjetica. Krizantema je torej, če smem tako reči, izpodrinila marjetico, ki je prej služila kot bolhača: od venčka na glavi pa do groba. Kakor že rečeno, sta bili krizantema in marjetica, simbol ljubezni, da, celo ljubezni do device in ljubezni preko groba. Poetični An-

gleži, ki so sedaj v modi, ne rečejo kar »umrla je«, temveč lepó: »je pod marjeticami«. Razumljivo je tudi, zakaj so device vpraševale marjetico, kam bodo prišle po smrti: v pekel, vice ali v nebesa. To se pravi: kje jih bo čuvala pred bolhami tudi na Onem svetu, kjer ni muh. Da tam tudi bolh ni, ni bilo namreč še nikjer — rečeno! Tisto pa, kar še bolj zanima nedolžno dekllico, je ljubezen na Tem svetu. Zato so vpraševale zopet marjetico: »me ljubi? zelo? močno? malo? nič...?« To imenujejo — poezija, pa je v resnici bolhaška realnost. Moški, ki so bili in so še tu pa tam zabiti kar se tiče bolhač, niso tako vpraševali, vendar pomeni v francoščini »effeuiller la marguerite«, (to je »trgati listke marjetice«) enostavno in prozaično: slačiti. Za Francoza je tudi razumljivo, da je hodil na randevu z marjetico v ustih. Ta svinjska navada je prišla kot moda tudi med Angleže, toda Angležinje, ki so bolj pametne od Angležev (kakor zgoraj dokazano!) so jim rekly: »Ne jejte marjetic!« O tem se boste prepričali, ko pride v Izolo angleški film »Ne jej marjetic!« Marjetice so namreč proti bolham in ne proti slinam. Tega pa Angležinje niso povedale Angležem, ker je to stara ženska tajnost. Tudi se v angleščini ne reče marjetica, ampak Daisy, to je tipično ženska beseda (ne: daj mi, ampaj: daj si).

Kako plebejsko n. pr. zveni: Margareta, ki spominja na garanje in praskanje. Ali nemška Greta in Gretchen. Margareta je tista, ki rada praska. Saj je znano iz nemške literature, da je Gretchen praskala in izpraskala Faustu uši, on pa jih je, kakor pravi tepec, pobijal s pestjo. Odtod tudi njegovo ime: Pest! (Dokaz je stari srbski prevod Fausta: Šaka — jarcospev od Jovana Vukohoda Geteta). Kako vse bolj pameten je bil n. pr. Peter Veliki, ki mu je carica Katarina iskala »majhne«. Kadar postane namreč junak nervozen, junakinja že ve, kje ga srbi in mu »poišče drobno«, kakor pravi v srbski narodni pesmi vila Ravijojla:

»Ne budali, kraljeviću Marko,
ja ću tebi drobno poiskati.«

Kadar je bilo Slovincu »sitno«, ga je srbelo navadno »drobno«, ker je beseda »sitno« prav za prav ušiv, ali poln bolh. Moški so nosili šopke bolhača svojim izvoljenkam, sami pa si niso znali pomagati. Ko je torej ženska iskala moškemu uši, lahko domnevamo, da mu je dajala le protiuslugo. Ali je mogoče on s šopkom delal protiuslugo, ni popolnoma jasno, vendar je obstajalo neko sodelovanje in vzajemno pomaganje v boju proti mrčesu, ker trpljenje je bilo veliko, o katerem mi po tisočletjih ne moremo več imeti pravega pojma. Mož pa je sam trpel, je nosil svoji ljubi šopke marjetic. Simbolični pomen marjetice je bil torej doživljen in občuten: bila je ljubezen,

misel na deviški venec, in misel na smrt! In to vse iz dejstva, ker je bila marjetica — bolhača. Ta nedolžna cvetka! — boste rekli! Kaj pa še? Ali poznate lilijo, ki je simbol nedolžnosti? No, le pogledajte jo dobro, pa boste opazili kako nesramno razkazuje svoje tajnosti! Po prazni babji veri je čuvalo pred mrčesom tudi že samo ime — »Marjetica«, tako da je v neki dobi mrgolelo dekle Marjetic po vsej Evropi. Pa pokazalo se je, da ime ne pomaga. Pravijo, da pomeni ime Margarite »biser«, toda biser med bolhači. Italijanski simbol ni postala marjetica zaradi svojih barv, temveč kot bolhača. Kakor imajo Angleži deset oblik ženskega imena Margaret, imajo tudi Italijani celo serijo od Margherite do Rite in Ritine. Nekaj različk imamo tudi mi, in tako tudi drugod. Slavne Marjete najdemo po vsej Evropi: v bajkah, legendah in pesmih; na paši in na tronu; od svete Marjete do Traviate. Njih simbol je bila bolhača marjetica.

Muke, ki so jih ljudje prestajali od mrčesa, so radi obrnili v šalo. V Italiji je nastala odrska smešna figura Pulcinella, to je »Bolhica«. To je skakajoča odrska bolha, šaljivec in »špikajoči« Pavliha, ki je vse intimne tajnosti ljudi pretaknil in jih na odru izdajal javnosti. To je bil »il segreto di Pulcinella«. Tudi Petrica Kerempuh je navadna »pasja bolha«. Naš Pavliha je dobil ime po »bolhi« in nima s Pavlom nič opraviti, temveč je tisti, ki špika: Balhà. Toliko so imele ženske opraviti z bolhami, in toliko so brbale in iskale za bolhami, da pomeni »punca« enostavno »bolha«. La puce je bolha, la pucelle pa je bolhica; torej je še slavna Devica Orleanska v bistvu la pucelle d'Orleans, to je orleanska bolhica; ali je bila torej komediant-ska figura ali pa je iskala bolhe. Kako lepo poje slovenska pesem:

»Ena bolha me grize,
ena uška me je,
eno dekle me ljubi,
še sam vem kje!«

Da bi Pavliha ne vedel, kje ga dekle ljubi, nikaar verjeti, toda to prav način Pulcinelle, ki seveda ne poje o sebi, ampak o drugih. Nadomestimo »dekle« s »puco«, pa imamo v tej pesmi vso modrost bolhača. Saj res, zakaj pa nismo imenovali, kakor v Dalmaciji, naše marjetice — bolhača? Iz istega razloga kakor drugje po Evropi: ker si je ženski svet prisvojil zase marjetico in jo očeval tega preveč razločnega imena.

Razen tega nikakor ni bilo zaželeno, da bi ves svet znal, da je marjetica sredstvo proti bolham in ušem in muham. Od začetka ima opraviti z rastlinami ženska, ki kuha. Ona je poznala njih zdravilne in druge lastnosti ter jih uporabljala. To znanje je pri ostalih, nevednih, mnogo veljalo. Zato je razumljivo, da ženske svojih tajnosti niso izda-

jale, temveč da je, nasprotno, bilo vedno manj tistih, ki so te tajnosti poznale. Tedaj pa so postale sumljive, da čarajo in so v zvezi s Hudičem. Pri tem je imela od začetka pa do coprnice glavno vlogo v tem znanju — ljubezen. Že prvo »jabolko« je bilo ljubavno sredstvo in vse do ljubavnega napoja ter, ko je ta odpovedal, do čarobnega mazila, ki je zgodovinsko dejstvo. To mazilo je bilo sestavljen strup iz različnih zeli, ki je prišel skozi kožo v kri in povzročil ljubavne fantazije. Prav tako je bilo torej z bolhačami, ki so jih poznale takozvane »čarovnice«. Bolhača ni bila samo Marjetica, temveč tudi druge, marjetici podobne cvetlice, med katerimi je tudi znanstveno ugotovljena bolhača, ki je za industrijsko predelavo najbolj primerna, ker se iz nje dajo najboljše ekstrahirati piretrini, to je strupi za mrčes. Četudi je ta produkt zaenkrat le v načrtu, je zanimivo za nas, kako je bilo v zgodovini s tem prizadevanjem: obvarovati se ali rešiti se bolh in uši. Vse kar sem tukaj navedel, ni za zabavo, temveč iz resničnosti preteklih dob. Iskanje sredstva zoper mrčes je važno poglavje kulturne zgodovine. Sedaj pa resno!

V zlatem vencu sumerske kraljice so upodobljene — marjetice. To je dokaz obstajanja že pri Sumerjih ženskih vencev iz marjetic proti ušem. Po primitivnem mišljenju takratnih dob, ki je videlo povsod bogove in njih vpliv, je razumljivo, da je bila marjetica živa podoba neke boginje in mitologija (ki je znanost o verah in uverah) nam to potrjuje, ker pozna tako boginjo, ki je istočasno boginja ljubezni; v Egiptu, pri Semitih, Grkih do krščanstva, ko je postala marjetica »Marijina cvetlica«. V slovenskem bajeslovnem izročilu nastopa ista boginja, katere zadnje ime je: Marjetica.

V ornamentih vseh kultur okrog Sredozemskega morja nastopa marjetica kot sonce ali zvezda; to je boginja, ki čuva človeka pred hudičevim mrčesom. Primitivne kulture poznajo mučenje človeka z mrčesom do smrti. Ponekod to še obstaja. Tukaj se seveda ni več mogoče šaliti, temveč priznati kako velikega pomena je tako sredstvo. Mrčes še živi in bo živel, torej mora obstajati tudi sredstvo proti njemu. O čemer govori že ves svet, za to se torej smemo zanimati tudi mi! V slovenskem ljudskem sporočilu je »uboga Terezinka« dobila od vile šopek »marjetick«, ki so ji vsako jutro osule — en cekin. Jedro te pravljice je to, da je Terezinka obogatela s prodajanjem — bolhača.

France Bevk je nekje v Brdih zapisal pravljico o krutem grajšačku »grofu, ki so ga uši snedle«, kakor si je ljudstvo predstavljalo najstrašnejšo smrt v bolečinah. Sredstvo zoper grofovo bolezen, je imelo ljudstvo v rokah, toda ni izdalo tajnosti, ker si je želelo naj crkne v največjih mukah.

Je res, da se ženska rada kiti, toda razlog, pravi začetek okraševanja ženskega te-

lesa z rožami je bil drugi. Eden izmed teh je bil bolhača, ki je uničevala uši in bolhe. Cvetlice na ženskih glavah imajo svojo zgodovino in jih moda, ne vedoč kaj dela, vedno znova ponavlja. Moškim je pravi razlog ostal skrit in se mu je zdelo, da je res samo zaradi nakita ter je bil bolj nasproten, kakor naklonjen temu:

»Te go dito tante volte
che no voio fiori in testa...«

še ni tako stara pesem! Na drugi strani pa je med primitivci cvetlica v laseh in cvetlični venec, pokrivajoč nagoto, tisto, kar ugađa domačinu in kar zadivlja Evropejca. Spretlost delati vence iz rož, ki je pri primitivcu samo posebi umevna umetnost vsake ženske, životari v Evropi komaj na kakšni planini med pastiricami. Ljudske umetnice, ki znajo brez načrta narisati na hišo kite cvetja, kakor še pri Čehih, Slovakah, Madžarih, Srbih, izumirajo. To omenim zato, ker je ta umetnost nastala prav pri pletenju rož v vence

Štor:

Lov na polhe

Tistega, ki ga šport ali drugo področje izživljanja, navadno rečemo »konjiček«, ne zanima, ne bo nikoli opazil stvari, ki so za ljubitelja narave odprta knjiga. Vsak človek ima nekaj, kar ga vleče iz njegovega vsakdanjega življenja v borbi za obstanek, od koder hoče ubežati vsakdanji enoličnosti in si na ta ali drug način poišče razvedrila po opravljenem dnevnem delu ali pa si v ta namen prilagodi celo svoj letni dopust.

Ne bi našteval vseh teh prijetnosti, katerim se vdajajo privrženci raznih konjičkov, pač pa se hočem to pot opredeliti za eno izmed obeh nasprotujočih si področij. Poznamo razvedrilo v zabavi, ugodju, uživanju in podobnem, ki je vezano z občutnejšimi izdatki z malo koristi, nasprotno temu pa si zabavo uredimo prijetno in hkrati koristno.

Marsikdo se čudi potrpljenju športnega ribiča, ko ure in ure namaka svoj trnek v vodi, ko ne vidi ničesar drugega kot plavajoči zamašek in se v mislih pogovarja z »veliko ribo«, kakor tisti ribič v filmu »Starec in morje«. Marsikakšen pomilovalni nasmešek gre na račun utrujenega lovca, ko se pod noč vrača domov brez lova, toda od njiju ni nihče žalosten ali obupan. Misli si: če to pot ni plena, če je večerja odplavala, odletela ali odcapljala, bo pa prihodnjič bolje. Vedno čakata na »veliko ribo«, »velik plen« in sta v svojem upanju zadovoljna, srečna. Saj je upanje tudi zadovoljstvo in razvedrilo. Za nameček pa se naučije še svežega zraka in njuni glavi sta polni lepih vtisov in svežine, narave. Prav gotovo ju ne boli glava, kot da bi

in predpasnike. Da so pri tem imele bolhače glavno mesto in glavni smisel, je skoraj izven dvoma. Ne samo vencev, temveč prave kape, ki jih vidimo ponekod na glavah nevest, so si ženske spletale. Povsod pa imajo marjetica in druge bolhače glavno vlogo in glavni pomen. Narisane rože na ženskih naglavnih rutah je le tradicija, da mora biti na glavi — roža. Skratka, vsa človekova kultura in umetnost je nastala iz prvotne dejanske potrebe in nič ni kulturnega ali umetnega samo po sebi. Tako je bilo tudi z bolhačami in bolhači!

—o—

Pripomba uredništva: Pravi bolhač (bolje bolhača) se že goji v Koperščini in ga bo po vsej verjetnosti predeloval naš Kombinat.

—o—

Opomba tiskarne: Članek je postavljen natančno po avtorjevem rokopisu!

prišla z bučne zabave. Po taki zabavi nam ostanejo vselej lepi spomini, ki jih človek zlepa ne pozabi in se jih rad spominja. Če nismo preveč redkobesedni, marsikdaj kratkočasimo druge s pripovedovanji o svojih doživljajih, vmes pa vpletamo »latinščino«, da je zabavnije, napetejše.

Če potujemo mimo kraja, kjer smo kdaj kaj doživeli, če pogledamo lovsko trofejo, opremo, obleko, nahrbtnik, kar nas je spremljalo ob kakem doživetju, se nam povrnejo spomini na užitek, ki bi ga hoteli še in še doživljati. Komaj čakamo priložnosti za ponovni pohod v naravo, upajoč na ono veliko, pričakovano. Morda to ni samo želja po razvedrilo. Tu mora biti nekaj več, kar človeka vleče, da se ponovno vda čarom narave. Mislim, da tiči v nas nekaj prednika, ki je s kamnito sekuro, lokom ali sulico počel za obstoj to, kar delamo mi za zabavo.

Takih misli sem vedno, ko me zanese pot mimo notranjskih gozdov. Če mi le čas dopušča, pogledam v svoja lovišča, ki se razprostirajo od postojnskih gozdov do cerkniškega Javornika, preko Ljubljanskega vrha in Krma tja do Dolomitov.

Naša lovska bratovščina ni tako številna. Lov, ki ga gojimo, je doma pri Notranjcih in Dolenjcih, dasi je divjačine povsod dovolj. Gorenjci in Stajerci tega lova ne gojijo, Primorci pa nimajo gozdov, ki bi nudili zavetje in hrano tej divjačini, dasi obstaja ponekod tudi na Primorskem.

Naše lovske bratovščine ne ščiti zakon, tudi stanovskega društva nimamo, toda po-

nosni smo prav kakor pravi lovci in med nami vladajo sloga, tovarištvo in vse lovske vrline po nepisanem zakonu, ki velja za vsakega krščenega polharja.

Našega plena tudi ne ščiti zakon; lovopust smo si določili sami, oziroma se ga držimo po izročilu iz roda v rod. Nasprotno, naših žrtev nam nihče ne brani loviti. Nekdaj so notranjski graščaki, kot Windischgrätz in večji posestniki gozdov, dajali celo nagrado za rep.

Nekaj pa je, kar nas postavlja na slabši položaj od ribiča ali lovca. Njima se ponavlja lovopust vsako leto, včasih slabo, drugič bolje. Pri nas polharjih pa ni tako. Lov je uspešen le ob poljšjih letih, ki si sledijo vsakih 4 do 5 let. To je takrat, ko rodi bukev. Zadnjega dobrega lova se spominjam l. 1951, ko je bukev rodila obilico žira, ki je polhu najljubša poslastica. Res je, da ta živalica ne zametuje tudi drugih gozdnih sadežev; želoda, kostanja, semenja belega gabra, jelkinih storžev, drobnic in lesnik, tudi ne lešnikov, toda najbolj se razmnoži ob bukovih letinah.

Polh živi najraje v mešanih, zaraščenih gozdnih, obraščenih s podrastjo lešnika ali na lešnikovih gmajnah, ker mu je ta sadež prva hrana po dvomesečnem postu, ko živi le od soka jelkinih vršičev, leskovih in bukovih vejic. Za priboljšek sestradanemu želodčku pa si sem ter tja privošči tudi goliča ali jajca malih ptic, zaradi česar pri ljubiteljih ptic ni v čisljih.

Polh gre navadno v jeseni, ko se zalije s toľščo tudi za prst debelo, nekako v začetku novembra v svoj brlog in zaspil. Če ni dovolj založen z mastjo, ki ga bo ohranila pri življenju v sedem mesecev trajajočem zimskem spanju, se ne ustraši niti snega in mraza, ki ga včasih preseneti v zgodnjih zimah. Spominjam se, da sem lovil leta 1938 in 1941 na krajih, kjer je ležalo do pol metra zmrznjenega snega, po katerem se je dalo hoditi, pa se lov v ničemer ni razlikoval od lova v lepih septembrskih nočeh. Točno bi lahko določili, da polh ne gre spat, preden se dovolj ne odebeli, kakor jazbec in medved, in dokler je na drevju kaj hrane.

Spomladi, konec maja ali v začetku junija, ko je v gozdu brstje dodobra pognalo, pride polh iz svojega žlamborja ali luknje v zemlji, kamor se je jeseni zavlekel, še vedno lepo rejen. Marsikdo bi napačno sklepal, da je polh tedaj izžet in omršavel, toda temu ni tako. Polh namreč v nasprotju z medvedom ali jazbecem med zimskim spanjem popolnoma otrpne. Srce mu s komaj zaznavnimi, zelo redkimi utripi le rahlo deluje in zato od svoje toľšče ne izgubi mnogo. Spomladi, ko prileze iz svojega skrivališča, mora biti na višku svojih moči, kajti tedaj se prične njegovo prvo ženitovanje, kateremu jih med letom sledi še več, kar mu pa ob radodarnosti narave ne dela skrbi.

V nekaterih krajih, zlasti v Gorjancih, lovijo polhe tudi spomladi. Tega sam še nisem poskusil; vedno pride kaj vmes, da ne morem zadovoljiti svoje radovednosti. Nekaj vzroka tiči tudi v tem, da nimam potrebnih izkušenj. Vsak lov pa zahteva ob svojem času svojega mojstra. V krznarstvu so polhove kožice, pridobljene v spomladanskem lovu, priljubljenejše, ker se tedaj mladiči od starih polhov skoraj ne ločijo, dasi so kožice nekoliko bolj rjavkaste od jesenskih, ki so lepo sive. Imajo pa to prednost, ker do spomladi tudi mladiči dorastejo, da jim kožuščke pokriva lepa srebrna nadlanka. Pri jesenskem lovu pa je do treh četrtin ulovljenih mladičev, ki so več ko za polovico manjši in še brez »kronce« ali tako imenovane srebrno-sive nadlanke. Ta jim zraste pozno jeseni, ko se lov zaradi slabe lovine več ne izplača, in ko začno požrešne sove krasti iz pasti redke zapoznele polhe.

Kakor sem že omenil, je polhu prva spomladanska hrana sok drevja in grmičevja, od plodov pa je prvi lešnik, ki daje prvemu zarodu potrebno hrano. Od obroditve leske pa je v glavnem odvisno število prirastka, ki se ob dobri lešnikovi letini zaredi v velikem številu, od koder preide kasneje, to je konec septembra, na pašo za plodovi bukve, gabra, hrasta, jelke in tu dorašča.

Za polhe pa je katastrofalna letina, tudi če obrodi drevje, če ni lešnika. Del teh živalic laže obstane tam, kjer se gozdovi stikajo s sadovnjaki, ker si na sadju iščejo nekoliko nadomestila; ob gmajnah in plotovih pa si iščejo redke robidnice, lešnike in drobnice. Tako jih je ob slabih poljšjih letinah laže dobiti v bližini človeških bivališč, kjer sem pa tja pade na poljšjo mizo kak masten oreh.

V strnjenih gozdnih, odmaknjenih od bivališč, pa boš ob slabih letinah laže našel medveda kot polha. Tistih nekaj živalic, ki od pomanjkanja in mnogih sovražnikov: sov, kun, podlasic, kač in podobno — niso podlegle gladi in preživele zimo, gre s trebuhom za kruhom najraje bliže človeškim bivališčem. Zato, kadar ne obrodi leska, tudi obilica bukovega žira ne da polhom zadovoljivega življenja in razmnoževanja. Čas, ko dozori žir, pa do pozne jeseni, ko odpade, ne zadošča polhom, da bi dvema do trem generacijam uspelo, nadoknaditi zamujeno. Navadno nedohranjeni zarod podleže zimi in gladi.

O lovu in doživetjih bi mogel mnogo napisati, pa ima vsaka stvar svoje meje, tako tudi moje kramljanje o polhih. Rad bi vsakega bralca, ki bi želel videti ta lov, popeljal s seboj. No, morda bo kdaj priložnost za to!

Lov se prične navadno konec septembra in traja ves oktober, včasih tja do srede novembra ali še dalj, odvisno je od vremena in hrane. Lovimo na dva načina. Skromnejši je lov na pasti, ki so glede na kraje različne. Ponekod imajo polharji dve deščici. Na spod-

njo je pritrjena pokončna, ki se nasloni na luknjo v zemlji, in druga pokončna na prednji strani, kamor se pritrži sprožilno. Na zgornjo vodoravno deščico položimo kamen kot utež, ki bo polha obdržala v pasti. Ta je pri nastavi malo dvignjena, tako da se polh, ko pride iz luknje, splazi med vodoravnima deščicama. Na sredi je nameščeno sprožilno, ki ga polh s svojo težo sproži in ostane ujet, dokler ga polhar, ki obkroža več takih pastí, včasih v večjih razdaljah, navadno že ubitega ne pobaše v svojo malho. V nekaterih krajih, zlasti na Krimu in okoli Borovnice, uporabljajo male železne skobce, kot jih imajo za lisice. Nekoč sem našel v Babnem polju pri Ložu na starega očanca, ki je imel na drevesu med tremi rogovilami pritrjen in že ves vraščen ploščat kamen. Nanj je imel položen drug kamen, ki je bil z ene strani dvignjen in podprt s količkom, na katerega je bila pritrjena vaba: drobnica, lešnik ali kaj podobnega. Ko je polh zavohal vabo, jo je toliko časa trgal in vlekel, da je spodmaknil količek in se poveznil s kamnom, ki ga je ujel v klešče. Takih primitivnih pastí je imel očanec širom po gozdu še več. Morda je nanje lovil že njegov ded, vsaj po vrstku v drevo bi tako sodil.

Mlajši polharji pa smo si v skladu z razvojem tehnike naredili modernejšie, lažje in zanesljivejše lesene pastí, navadno iz orehovine, kjer ima odločujočo vlogo jeklena vzmet. Včasih je polhar dve pastí težko nesel, danes pa jih lahko spravi v navaden nahrbtnik tudi dvajset.

Nekdaj, ko so bili gozdovi bol zaraščeni in je ponekod vladala prava džungla, se je lov s pastmi bolje obnesel. Zakrili smo manjša brezna s kamenjem in pustili eno ali dve odprtini, kamor smo pritržili pastí. Skozi te edine odprtine so morali polhi na nočno pašo, pa jim je past prestregla pot in ponočnjaško življenje. Iz takih polšin smo dobili v enem večeru, seveda če ni lovil pred nami že kdo drug, tudi petdeset pa celo več polhov. Sedaj tak lov ni tako obilen, ker se od leta do leta več lovi in se množi število ljubiteljev tega lova. Sistematično gojenje gozdom ter preobilno podiranje listnatega drevja pa polhom postopno zmanjšuje že tako precej okrnjen življenjski prostor.

Obilnejši, toda napornejši je lov s tako imenovanimi šklopi (ime izvira verjetno od zvoka, ki ga past povzroči ob sprožitvi, ko udari vzmet ob deščico). S šklopi je lov čisto drugačen. V te pastí se vlaga in pritrži vaba na jeziček sprožila. Navadno jemljemo za vabo drobnico, oreh, lešnik ali suh krhelj, ki je polhu velika poslastica. Nekateri imajo navado, da vabo namažejo s kakim dišečim oljem, na primer žebinčevim, kuminovim ali drugim močno dišečim oljem, ki polha z dobro razvitim vohom privabi iz večje daljave. Iz izkušenj vem, da je to odveč, ker je polh zelo stikljiv in še bolj radoveden.

V vsako stvar mora vtakniti svoj smrček in to ga navadno stane življenje, če morda ne naleti na slabo past, iz katere se mu včasih posreči izvleči svoj kožušček.

Važnejši od dišeče vabe je prostor, kamor nameravamo posaditi past. Polh, prišedši iz luknje, jo navadno takoj ubere na bližnje drevo ali grm in nato po drevju v krošnje dreves, kjer takoj prične s pojedino. Od daleč ga slišiš, ko poredko kiha in kako lušči s svojimi, kot britev ostrimi zobmi zalogaj, bodisi da je žir, želod ali oreh, ki kmalu izgine v nenasitnem želodčku tega nočnega požeruha. Pri nastavljanju šklopov je odločilno, kakšno mesto boš izbral, da bo verjetnost polhovega obiska čim večja. Navadno pride v poštev za namestitev stave večje, nizko razraščeno drevo, z daleč v stran štrlečimi vejami, ki segajo v krošnje bližnjih dreves. Ker opravlja polh svoje nočne pohode izključno po vejah od drevesa do drevesa, bo po takem skrbno izbranem prehodu preko noči prav gotovo pritekkel z njemu značilno naglico, in če se mu bo še tako mudilo, ne bo prezrl nastavljenih pastí. Bodi prepričan, da bo tvoj, ker mimo, ne da bi vtaknil svojega nosu v past, prav gotovo ne bo šel. Na zemljo polh ne gre rad, tudi če na drevju ni več hrane. Pobere sicer s tal plod, toda takoj jo odkuri na bližnjo vejo v zavetje listja, kjer ga roparske oči sove ali čuka ne zasledijo tako kmalu. Sove se strašno boji in takoj utihne, ko se skozi nočni mir oglasi njeno skovikanje.

Proti jutru, ko se je polh že do sitega navedel, si privoščiš daljše ali krajše izlete po drevju in se češče oglašiš tovarišem na sednjih drevesih. Ob takih sprehodih najraje zaide v nastavljeno past, ki je obenem tudi njegova krsta, dokler se z njim ne posladka prizadevni polhar, ki nadvse ceni njegovo mastno pečenko.

Ob dobrih letinah, ko je polhov v obilici, nalove nekateri kmetje na Notranjskem tudi po več tisoč polhov, ki jim s svojim okusnim mesom dopolnjujejo prehrano, nekateri jih celo solijo; zraven pa prejmejo včasih lepe denarce za kožice.

Kožica doraslega polha je vredna svojih 50 do 100 dinarjev in je v krznarstvu zaradi lepe srebrno-sive barve še kar cenjena, dasi ni preveč trpežna.

Iz svojih doživetij ob poljšem lovu bi imel povedati mnogo lepih in zabavnih prigod in pa tudi lov sam je bil mnogokrat uspešen. Niso bili redki primeri, ko sem jih v eni noči nalovil poln nahrbtnik, tudi do sto in več. Spominjam pa se rekorda, mislim, da je bilo 1949. leta, ko sva jih s tovarišem v eni noči ulovila 151 na 80 pastí (šklopov). Seveda je tak lov tudi naporen, saj je zanj treba ponoči večkrat obiti in pobirati ujete polhe iz pastí ter te ponovno nastavljati. Stave pa so pri takem številu razpostavljene po drevju na območju več hektarov gozda.

Tu prideta posebno do izraza orientacija in spomin, da ne zgrešiš stave, ki jo je včasih celo pri belem dnevu težko najti.

Da je včasih pri takem lovu veselo in zabavno, je verjetno že marsikdo slišal in doživel. Marsikdo, ki ni polhar, si zaželi izleta v naravo, zlasti v jesenskih toplih nočeh, ko je gozd tako idiličen. Taki pohodi pa so običajno veseli, ker ne manjka pijače, zlasti ne žganja, ki je za polharje obvezna popotnica. Peče se navadno krompir v žerjavici, pri imenitnejših polharjih pa se zavrti na ražnju kak prašiček ali jagnjiček, navadno pa ciganska pečenka. To je svinjsko meso, zavito v pergament in zagrebno v žerjavico, tako da papir ne zgori in ostaneta v njem celo sok in maščoba. Taka pečenka še posebno tekne, če jo zalijemo z dobro kapljico. Seveda, kadar si polharji omislijo tako zabavo, kjer ne manjka niti harmonike, o kakem lovu ni misliti. Saj ne bi nihče našel nastavljenih pasti in bi prej ko ne raje zajahal kakšen štor in počakal jutra. Sicer pa pravi polharji ne ljubijo takega lova in se raje večje družbe izogibajo, ker uživajo v lovu in naravi.

Za uspešen lov je treba mnogo napora in traja včasih nastavljanje in razmeščanje stav po več dan. Tedaj nočnih obhodov ne delajo. Zato pa je pri nastavljanju potrebna toliko večja skrb, da bo odstotek ulovljenih polhov v skladu s številom stav čim večji.

Računati je treba na izpade, ki nastanejo zaradi defektnih stav, slabih vab in ne dovolj skrbne izbire prostora za stavo. Sem pa tja kateri polh uide ali ga ukrade iz pasti sova, ki je sposobna odnesti celo past s polhom vred. Navadno je pri dobrem lovu brez nočnega obhoda za dobrega polharja rezultat 80 % kar rekorden. Dogodilo pa se mi je leta 1951, da sem z lastno izdelanimi in vsestransko izpopolnjenimi šklopi ulovil 35 polhov na 35 pasti brez vmesnega pobiranja, kar se mi še danes zdi neverjetno. Prepričan sem, da je bil to edinstveni primer, ki ga morda zlepa ne bo kdo doživel. Tak uspešen lov je lepo in enkratno doživetje, zadovoljen pa bi bil tudi s skromnejšim rezultatom.

Želim si kmalu spet dobre letine; tedaj bi bralca, ki ga ta lov veseli, rad popeljal na lov v kraljestvo jesenskih noči.

M. Banovac:

Vprašanja in odgovori

Vprašanje: Kdo je pristojen za odrejanje razporeda in načina pouka na osemletkah?

Kaj je vodilo pristojni organ v Izoli k odločitvi, da uvede na II. osemletki izmenični razpored pouka (otroci obiskujejo šolo en teden dopoldne, en teden pa popoldne)?

Če na tak sklep lahko vplivajo starši, zakaj jih niso vprašali za mnenje, vsaj večine ne?

Zakaj ni bil ohranjen razpored, ki ga je odredil okrajni šolski inšpektor?

Po načelu pedagoške metodike obiskujejo otroci višjih razredov dopoldanski pouk, ker je uspešnejši (za višje razrede je to dejstvo važnejše kakor za nižje). Zakaj predstavlja ravno Izola izjemo?

Ker obstaja upravičen sum, da je novi razpored »maslo« nekaterih staršev otrok nižjih razredov, kje je jamstvo, da ne bodo ti starši zahtevali drugače že čez nekaj let, ko bodo obiskovali njihovi otroci višje razrede? (E. T.)

Odgovor: Vprašanja smo dobili že v novembru, vendar pa nismo mogli odgovoriti nanje do sedaj, ker smo morali vprašati za mnenje več prosvetnih organov, da smo lahko prišli do zadovoljivega odgovora. Med tem časom je »novi razpored«, ki ga omenjajo vprašanja, postal žal »stari razpored«. Ker je problem kljub temu še ostal nerešen, smo prepričani, da bo naš odgovor dobrodošel, čeprav ga objavljamo s tako veliko zamudo. Vsa vprašanja smo najprej poslali predsedni-

ku Sveta za prosveto in kulturo pri Občinskem ljudskem odboru v Izoli, ki nam je odgovoril dobesedno tako:

»V zvezi z Vašima dopisoma, naslovljenima na predsednika Sveta za prosveto in kulturo ObLO Izola, je svet, ki je obravnaval postavljena vprašanja na svoji seji, sklenil odgovoriti takole: Na splošno je znano, da je dopoldanski pouk kvalitetnejši in najbolj idealno bi bilo, če bi vsi učenci hodili v šolo dopoldne. Svet sam se trudi, da bi to omogočil in je zato začel akcijo za gradnjo novega šolskega poslopja. Ob tej priložnosti se obrača na Vaše bralce, na organe družbenega upravljanja, kakor tudi na politične organizacije Vašega podjetja, da spoznajo, da je rešitev razpravljanja o izmenah ali ne le v gradnji novega šolskega poslopja.

Kadar govorimo o notranji ureditvi in razporeditvi oddelkov, odloča o tem učiteljski zbor, ki je prvi odgovoren, kot družbeni organ, za uspešno delo v šoli, za uspeh učencev in za uresničenje šolskih programov v posameznih razredih.

Razumljivo je, da starši razumejo in vedo, da je dopoldanski pouk kvalitetnejši in imajo končno vsi pravico zahtevati dopoldanski pouk za svoje otroke. Kdo naj sedaj ugodi njihovi želji? Mnenje sveta je, da je to tisti, ki je prvi odgovoren za uspeh v šoli. Strinjamo se z Vašo ugotovitvijo, da so sedaj starši otrok nižjih razredov aktivnejši in hočejo imeti izmenični pouk, ko bodo pa njihovi

otroci prišli v višje razrede, bodo pa zopet zahtevali samo dopoldanski pouk. Da se pa takim neupravičenim privilegijem izogibamo, smatra svet za popolnoma pravilno odločitev učiteljskega zbora.

Za ostala vprašanja svet meni, da so brezpredmetna, ker je v odgovoru zajeta tudi njihova vsebina.

Kar se pa tiče odredb šolskega inšpektorja, mislimo, da so Vaši bralci politično tako zreli, da vedo, da je bilo uvedeno pri nas družbeno upravljanje in da je ukazovanja vedno manj.«

Ker nas ta odgovor ni v celoti zadovoljil, smo se obrnili na Zavod za prosvetno pedagoško službo pri Okrajnem ljudskem odboru v Kopru, ki nam je brez zavlačevanja lepo odgovoril naslednje:

»Pregledali smo vse dopise, ki ste jih poslali Odseku za šolstvo OLO Koper v zvezi z organizacijo pouka na šoli in ugotovili, da šolski odbor, ki je pristojen, da o tem sklepa, ni dal svoje izjave. Svet za prosveto in kulturo občine Izola Vas je napačno seznanil o pristojnosti učiteljskega zbora. Učiteljski zbor odloča o organizaciji oddelkov, ne pa o tem, kako bodo časovno razporedili pouk na šoli v posameznih razredih. To je predvsem zadeva staršev in o tem odloča šolski odbor. Učiteljski zbor lahko predlaga šolskemu odboru, kako naj se časovno razporedi pouk v posameznih razredih, sklepa pa o tem šolski odbor. Če se starši ne strinjajo s sklepom šolskega odbora, lahko izvedejo tajno glasovanje na roditeljskem sestanku ali pa se lahko pritožijo na občinski svet za šolstvo, ki dokončno odloča o zadevi. V primeru, da se starši pritožijo, morajo biti v večini. Pri Vas je zadeva že v začetku potekala napačno, ker ni o njej razpravljali in sklepali šolski odbor.

Za potrditev mnenja smo vprašali Svet za šolstvo LRS.«

Mislimo, da poseben komentar tu ni potreben. Potrdimo naj le zadnji stavek odgovora predsednika Sveta za kulturo in prosveto ObLO Izola, tov. Franca Tomšiča, ki

pravi, »da je pri nas družbeno upravljanje in da je ukazovanja vedno manj«. Naši bralci so politično toliko zreli, da to prav dobro razumejo in ravno zaradi tega so vprašali, zakaj niso bili starši konzultirani o razporedu pouka. Žal moramo ugotoviti, da nekateri še vedno menijo, da je učiteljski zbor močnejši faktor družbenega upravljanja, kakor pa šolski odbor ali pa roditeljski zbor. Kdo je torej politično zrelejši: naši bralci ali tisti, ki tako tolmačijo družbeno upravljanje? Odgovor na to je dal Zavod za prosvetno pedagoško službo OLO Koper, s katerim soglaša tudi Svet za šolstvo LRS.

Vprašanje: Ali ima naše podjetje centralni arhiv in, če ga ima, kdo je arhivar? (A. M.)

Odgovor: Shranjevanje arhiva je bilo za naš kombinat dolgo časa zelo pereče. Naša dokumentacija smo spravljali v raznih neprimernih kotih in brez pravega reda. Vsakdo, ki je potreboval kakšne stare listine, se je zelo težko odločil za iskanje, za katerega ni bil vedno gotov, da bo uspešno. Tako stanje arhiva je pomenilo veliko izgubo dragocenega delovnega časa in so se zato pristojni upravni organi vseskozi trudili, da bi našli primerno rešitev. Končno lahko rečemo, da je tudi to vprašanje uspešno rešeno. Arhiv kombinata bo v primernem prostoru obrata IRIS, vodil pa ga bo tov. Marjan STARC, ki je v letošnjem letu uspešno dokončal šolanje na Srednji ekonomski šoli v Kopru in si tako pridobil osnovno izobrazbo za arhivarja.

Vprašanje: Kdo zastopa sindikalno organizacijo v komercialnem oddelku? (R. M.)

Odgovor: Naša sindikalna organizacija ni organizirana po oddelkih oziroma sektorjih, vendar so odbori te organizacije sestavljeni tako, da so v njih zastopani vsi sektorji. V Centralnem odboru sta iz komercialnega sektorja dva člana in sicer Vili Virens in Jože Furlan, od katerih je prvi celo tajnik. V pododboru obrata ARGO pa sta iz komercialnega sektorja Stane Žbogar in Darko Žnidaršič.

Miro Štrancar:

Kaj mi ugaja in kaj ne v našem glasilu

Ker je »Naš glas« povabil bralce in se jim priporočil, naj povedo, kaj jim ugaja in česa še pogrešajo v »Našem listu«, sem se odločil, da se oglasim.

Na splošno ne bi rad kritiziral, saj je to naš glas, ki bi bil dobrodošel tudi v slabši obliki in s slabšo vsebino. Po mojem mnenju pa je dejansko prav obratno, da je oblika kar se da odlična, vsebina pa mora biti zanimiva in poučna. Najprej bi poudaril njene informativne članke, ki so v splošnem interesu

in za kontakt kolektiva z organi delavskega samoupravljanja. Kaj sta sklenila DS in UO, to mora vsakdo izmed nas vedeti. S tem v zvezi pa se mi zdi, da »Naš glas« nekoliko zamuja s temi poročili. Ali ne bi bilo mogoče, da bi izhajal vsak mesec? Potem pridejo na vrsto članki iz računovodstva, o uspehih podjetja, nato informacije o raznih pravilnikih. Ker smo del komune, bi bilo dobro, da bi v »Našem glasu« objavil v vsaki številki tudi kakšno poročilce, kaj je razpravljal ob-

činski ljudski odbor. Tudi zgodovina našega podjetja nas zanima, posebno pa razvoj konzervne industrije.

Sledi strokovna izobrazba, o naših izdelkih samih in postopkih pri konzerviranju. Tukaj bi bilo morda potrebno več člankov, toda pisanih tako, da bodo vsakemu razumljivi, ne preveč s tujimi besedami. Vprašanja in odgovori so zelo poučni. Tako lahko rečemo, da »Naš glas« skrbi za informiranost in tudi izobrazbo človeka.

Sedaj bi rad povedal nekaj o zabavni strani našega glasila. Gotovo se ne motim, če rečem, da vsakdo rad prečita tudi kaj zabavnega. Tu mislim predvsem na humoristične članke, posebno še, če so ilustrirani. Po mojem pa smešnice ne smejo biti samo nekaterim razumljive; šala na račun nekega dogodka, ki ga vsi ne poznajo, ni več šala za vse, če ni zraven pojasnila, v kakšni zvezi je bila napisana.

Ko že govorim o »Našem glasu«, ki rad povedal, kaj še pogršam. Tudi izven službe se doživi marsikaj zanimivega in smešnega in bi bilo primerno, da se kaj takšnega opiše.

Končno je sam Delamaris velik del Izole in je kot tak neizčrpen, da lahko kaj napišemo. Marsikdo bi lahko pisal o svojem mestu ter svojih skrbih in uspehih. Razni tovariši študirajo v Ljubljani, Mariboru in Kopru.

Radi bi vedeli, koliko jih je in kakšni so njihovi uspehi. Morda si nekdo misli, da navadnega delavca vse to ne zanima, pa se moti. Delavca zanima vse, in če mu ne poveš sam, ti lahko tudi zameri in bo kritiziral stvari, ki jih niti ne pozna. Ima pa to lastnost, da sam ne bo vprašal in se ne bo oglasil. Sploh je opaziti, da pišejo v »Naš glas« samo izobrazbeni tovariši. Na ta način, če pišejo tisti, ki itak pišejo, bo »Naš glas« vedno poln učenih stvari, tiste pa, ki zanimajo tudi preproste tovariše našega kolektiva, bodo vedno manjkale. Ne vem, če rečem prav, če trdim, da si želi naš delavec več domačnosti v »N. G.«. Domačin ljubi svojo Izolo, drugi pa naj bi jo spoznali. Kakšna je, bi moral povedati »N. G.«. Do besede bi morali priti tovariši iz kolektiva, ki so v Izoli rojeni, ali vsaj tisti, ki so že dalj časa tukaj. Potem pa naši ribiči, tudi oni bi morali kaj prispevati v »N. G.«. Opisali naj bi kakšen zanimiv dogodek na morju. Priznam, da niti ne vem, koliko ladij imamo in kako jim je ime! Ali ni to krasna stvar, imeti lastno ribiško floto? In vendar, kaj vemo o njej? In tako bi lahko naštel še več stvari, ki bi jih radi vedeli. Če pišejo tisti, ki pišejo tudi v službi, morajo tudi sami vedeti, o čem naj pišejo, da bi bil list zanimiv za čimveč članov. To je tisto, kar sem hotel povedati, in upam, da sem povedal razumljivo.

Personalne vesti

Razrešeni, ker so sami zapustili delo:

Aleksandra Morato, delavka,
Norma Viler, delavka,
Marija Kleva, delavka,
Ivan Katarinčič, delavec,
Marija Katarinčič, delavka,
Celestin Morgan, pomožni električar,
Marjan Obrovnik, šef elektrodelaavnice,
Mira Furlanič, delavka,
Nela Pavlevič, delavka,
Janez Lotrič, ribič,
Jožefa Mljač, delavka,
Boris Müller, šef nabavnega oddelka,
Jožica Hrvatina, delavka,
Frančiška Rutar, referent za devizni obračun,
Marjan Gec, avtomehanik.

Sprejeti:

Ivan Lukič, delavec,
Darjo Babič, orodjar,
Ana Potušek, administratorica,

Ivan Kaligarič, delavec,
Danica Sila, uslužbenka,
Bruno Čerin, motorist,
Miroslav Romič, trgovski potnik,
Ante Paruzović, trgovski potnik.

POROKE V JANUARJU IN FEBRUARJU
LETA 1961

Slobodan Morun in Stanislava Malečkar,
Peter Matijasič in Zora Grželj, Boris Cukrov
in Olga Švagelj, Viktor Pujac in Albina Grbec,
Mirando Lovrečič in Ana Bržan, Ivan
Trampuž in Ema Jagodnik.

Iskreno čestitamo!

V TRGOVINI S ČEVLJI

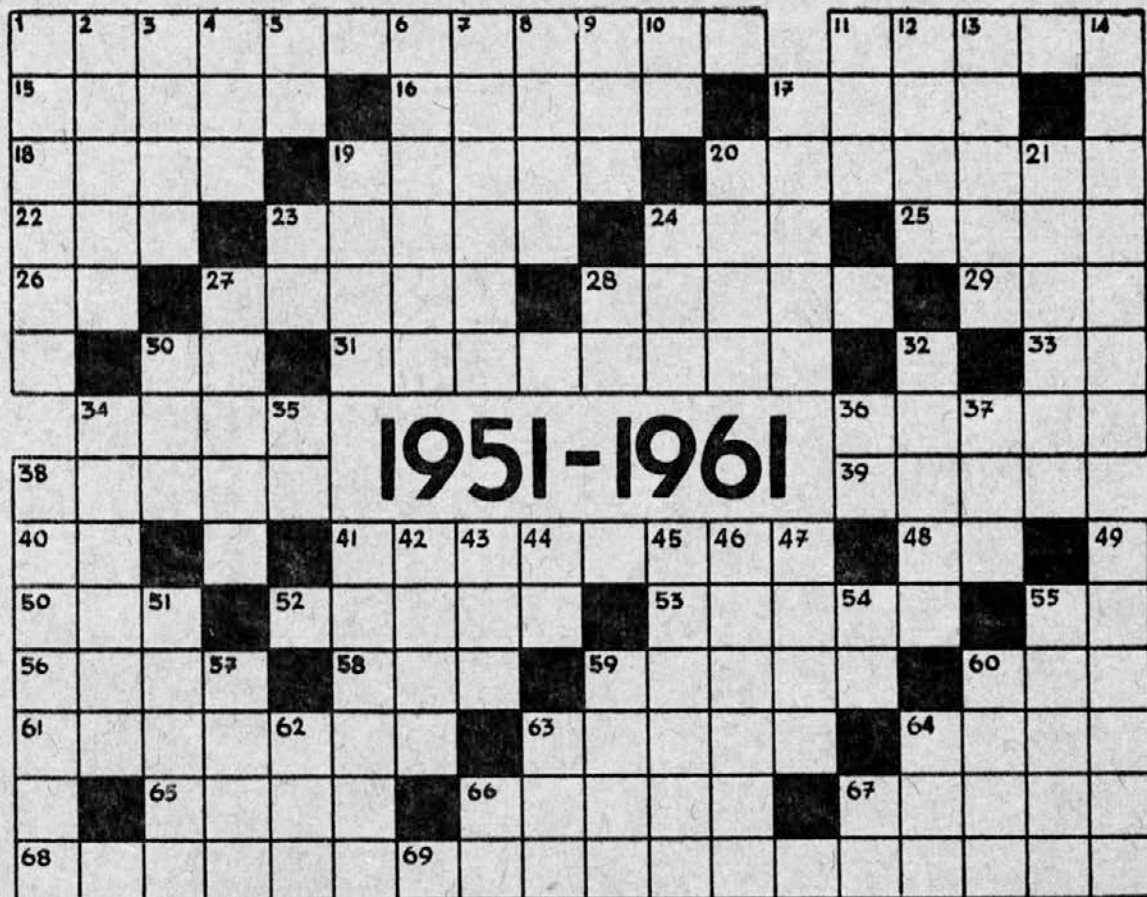
Stranka: »Tovarišica, otroške čevljičke bi rada kupila.«

Prodajalka: »Prosim — gospa —, za koliko let pa?«

Stranka: »Kaj let, da bi le vzdržali eno leto! Doslej je vsake uničil še prej ko v treh mesecih.«

J. Š.

Nagradna križanka

Vodoravno: 1. organ delavskega samoupravljanja, 11. domača žival, 15. pristanišče v Črnem morju, 16. del pohištva, 17. kraj na Tolminskem, 18. okleva, se maje, 19. prvi predsednik upravnega odbora v Arrigoni, 20. grški otok, 22. žensko ime, 23. otok v Sredozemskem morju, 24. stročnica, 25. tkanina, 26. polovica vaze, 27. mesto v Sloveniji, 28. krepak, 29. droblj, 30. kazalni zaimsek, 31. literarno delo za film, 33. pripovedna pesnitev, 34. oporišče, 36. mesto v Avstriji, 38. zgodovinar iz Tolmina, 39. reka v Sloveniji, 40. del voza, 41. prvi predsednik delavskega sveta v Arrigoni, 48. močna karta, 50. gosta tekočina, 52. žensko ime, 53. gozdni predel v Afriki, 55. avtomobilski znak za mesto v severni Italiji, 56. orodje (srbohrv.), 58. nizek glas. 59. zdravilno zelišče, 60. kratica za srbsko delavsko stranko, 61. gostinec, 63. matematični izraz, 64. kratica remontnega podjetja v Šentvidu pri Ljubljani, 65. prednik Madžarov, 66. moško ime, 67. ime našega predsednika delavskega sveta, 68. jurist iz Štanjela, ki je v bivši Avstriji dosegel, da se je na sodiščih na Primorskem govorilo slovensko, 69. organ delavskega samoupravljanja.

Navpično: 1. reka v Jugoslaviji, 2. samo ena, 3. del njive, 4. močni karti, 5. kot 26. vodoravno, 6. predsednik naše komisije za družbeni standard, 7. premoženje, 8. jugoslovanska reka, 9. napiši VRA, 10. različna samoglasnika, 11. priimek našega vratarja, 12. zarezava v sodu, 13. najvišja točka na nebu, 14. graditelj Sueškega prekopa, 17. drgni, 19. pokrajina v Sloveniji, 20. sile,

21. oprava, 23. kratica humanitarne ustanove (obrnjeno), 24. partizanski priimek slovenskega pesnika, 27. slovenski pisatelj (Lesena žlica), 28. primorska besedica, 30. kradljivec, 32. mesto in trdnjava blizu Pariza, 34. kompas, 35. ploskovna mera, 36. enaka soglasnika, 37. tako rečemo in izpijemo poln kozarec, 38. naš predsednik delavskega sveta, 41. stara zemljiška knjiga, 42. junak Shakespearove tragedije (kralj), 43. kratica za organ delavskega samoupravljanja, ki ga v kombinatu formiramo, 44. oslovski glas, 45. bolgarski pesnik, pripovednik in slikar (Nikolaj), 46. mesto v ameriški državi New York, 47. bivše podjetje v Istri, 49. morská ožina med Črnim in Marmorskim morjem, 51. bolezen, 54. okrajšava za ekonomsko šolo, 55. vrsta tkanine, 57. blodi brez cilja, 59. naslov Verdijeve opere, 62. vprašalni zaimsek, 63. predstavnik občine (župan), 64. sadež, 66. inicialke slovenskega pesnika, 67. kemični znak za molibden.

Rešitve pošljite do 20. aprila uredništvu
»Našega glasa«

REŠITEV KRIZANKE V ZADNJI ŠTEVILKI

Vodoravno: 1. Nikolaj Appert, 11. Ob, 12. sel, 13. ML, 14. oje, 15. bagnomaria, 18. as, 19. erro, 20. Aron, 22. ovo, 24. ah, 25. prha, 27. Achard, 30. Adrian, 32. Luan, 33. II, 35. besni, 36. Unna, 37. mt, 39. ro, 41. Frankolovo, 44. Era, 46. or, 47. NZA, 48. rl, 49. Dolnja Lendava.

Navpično: 1. Nobel Alfred, 2. Ibar, 3. osnovan, 4. Leo, 5. Alma, 6. Amroha, 7. plin, 8. eo, 9. rja, 10. Tesla Nikola, 16. Grohar, 17. ara, 21. tristo, 23. or, 25. premlad, 26. han, 28. Cu, 29. Dinara, 31. db, 34. Inn, 36. UROJ, 37. akne, 40. oro, 42. OZN, 43. vrv, 45. ol.

